

TRIBUNA

REDAȚIA
Arad, Deák Ferencz-utca Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:

pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 "
pe 1/4 an 5 "
pe o lună 2 "

Nr. de Duminică pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Proprietar-editor:
Aczel Popovici-Barcian.

Redactor responsabil:
Ioan Russu Șirianu.

„Tribuna.“

Am revenit la matcă.
Ridicăm steagul de luptă pe moarte și viață pentru drepturile firești ale neamului nostru oropsit și nedreptățit.

Am izbutit-am să simțăm durerile neamului întreg și cel din urmă ficior din viața ascuțită a codrului de lume uitat.

Nu a fost sat și colibă, unde să nu fi ajuns al sfâșietor al buciului de redesteptare.

Din Sătmar până în Doloave și dela Gurba până la Brașov au umplut satele de jandarmi cu pene de cocoși la pălărie, că i-a cuprins tremurul și frica de ficiorii români.

Astăzi bucuria noastră, că-i semn de slăbiciunea lor și nu a fost neam în lume, care prin căciulire să fi ajuns la dunățile pământului, ci numai brațului tare și inimii voinicești zimbete strălucirea dulcii învingeri.

Am desteptat lumea. Și înzădar filosofii și călăuzii au căzut cu înecările celor neputincioși, căci după Cannae a urmat învingerea în vezi strălucitoare a Africanului și multe a suferit Romanul, până când Roma a ajuns a lumii regină.

Lungu-i drumul Clujului, dar plin era, sunt acum zece ani, de ficiorii români gata de foc și gata de moartea învingătoare, căci și cela ce astăzi s'a născut cu moarte pe moarte călcând din mormânt a înviat.

Zavistia și fărâdelegea ne-au zăpăcit. S'a întunecat soarele nostru și frații slabi de inger au pus trupurile lor în calea noastră și în ruginitile temnițelor a amuțit glasul mântuitor.

Ceața mohorită a urei s'a sălășluit în mijlocul nostru. Ne-am risipit, ca turma fără de păstor, și ani lungi de amar au dat peste noi. Ne-am tras la umbră cu inima încheștată de durere.

Ridicăm noi steagul de luptă pe moarte și viață pentru drepturile firești ale neamului nostru oropsit și nedreptățit. Dar frații nesocotiți au smuls steagul din mâinile noastre cu gând să-l poarte ei. Nu îi certăm și nu cu ură gândim la dînșii astăzi, în ziua sfântă, când s'a născut Domnul iubirii, nu cu ură gândim la dînșii, ci cu iubire frățească toate le iertăm și pe toți îi chemăm la luptă nouă românească.

Ci nădejdea noi nu am pedit. Tare e Dumnezeu nostru și cetatea noastră este dreaptă.

Am buciuit glasul redesteptării rășnă, ne-am adunat și aici în colțul dela Tisa și cetății românești am înălțat reduta nouă spre apărare.

Am revenit la matcă. Din mâna celor căzuți ridicăm și înălțăm steagul vechiu al nostru și-l umplăm hotărâre, să-l ducem la izbândă.

Nu dușmănim, ci frăție voim în patria noastră. Nică nu voim să encerim, ci pace și bunăvoină dorim și dreptul nostru și sărăcia ni-o apărăm.

Credincioși suntem M. Sale și Țării. Aici trăim, aici muncim, aici zac osămintele sfinte ale părinților noștri, altă țară, alt pământ nu dorim.

Dar Români vrem să fim acum și tot deuna. În valea Dunării și prin Carpați, soartea ne-a adunat multe neamuri și seminții de aralma. Sa trăim în iubire și frățietate. Nu unii pe alții robim, ci deopotrivă drepturi având și împotriva dușmanilor unii pe alții apărând.

Pe steagul nostru e scrisă egala îndreptățire. Știm însă noi Românii, că frații, cari în a lor orbire se cred săpând pe noi și țară, vinează sufletele noastre și prin maghiarizarea neamului nostru rădăduesc să fie tari și fericiți în astă lume.

Nu voim. Și nu ne dăm. Și de-o mie de ori să murim unul câte unul, neamul și limba noastră ne dăm.

Cei-ce ne-am urit, ne vom iubi. Cei batjocoriți vom cere iertare dela batjocoritorii noștri, căci mai mult trebuie a ne iubi neamul, de cât a ne urî unii pe alții, una vom fi.

Răuvoitorii noștri ne-au pus în cale zăgaz. Socotindu-ne proști, au dat rânduire că nu mai putem fi împreună și unde să vor aduna doi în numele dreptății noastre, acela globiți și pedepsiți să fie și aruncați în temnița neagră.

Ridem de cumițea lor. Vom afla chipul înaintării și dacă le-au aruncat bolovanii în cale, viața noastră își va croi albie nouă și puternic năvălind înainte le vom arăta tăria noastră.

Alegătorii români să-și facă datoria. Din sat în sat vom merge, din casă în casă vom colinda cântarea suferințelor noastre și la viața românească vom chema pe cei amorțiți.

Treziți-vă Români!
Cincizeci de cercuri sunt în țeara aceasta, cari pot să trimeată deputații români în casa țării, unde se fac legile și se făurește soartea cetățenilor.

Treziți-vă Români!
Blastămat și afurisit să fie Românul, care-și va da votul său contra fratelui! Fericirea noastră dela noi atârână.

Ridicăm steagul acivității parlamentare și nu ne temem de înrângere, căci numai luptând crește puterea și nu din mila altora voim a trăi, ci cu puterea noastră de viață voim a ne croi soartea și fericirea.

Programul nostru — dreptul de a trăi viața românească pe acest pământ uitat de sângele eroilor Români și îngrozit de sudoarea brațelor noastre muncitoare. Noi brăzdăm pământul, al nostru să fie grăuntele și galbenul spic.

Avem frați de suferință în patria noastră. Sârbii, Slovaci și Nemți, cu ei ne îmbrățișăm și frățietate legând cu dînșii, ca un mănunchiu de neînfrânt vom sta în calea crotopitoarelor nisuințe.

Organizarea luptei pentru intrarea în parlamentul țării va fi cea mai de aproape datorință. Tinerimea română, nădejdea neamului nostru, e patrunșă de adevărul, că numai aceasta e calea, pe care se pot aduna din nou într'o singură ordine de bătaie toate forțele politice ale poporului nostru. Avem nădejde, că toți ne vom pătrunde de acest adevăr.

Nu voim a sta și pentru mai departe cu mâinile în sân. Nică dela ajutorul altora din afară, nică dela mila asupritorilor noștri nu așteptăm ușurare. Prin noi însine trebuie să învingem, dacă e putere de viață în sângele nostru și dacă inimile noastre nu sunt deșertate de credința în dreptatea lui Dumnezeu.

Nu vom învinge însă stând și așteptând și plângându-ne. Copiii plâng, babele oftează, bărbatul luptă înainte și înfruntă vijelia cu pieptul său tare.

Proști nu suntem și nu voim a zice că prin intrarea noastră în lupta parlamentară vom aduce numai decât belșug și fericire neamului nostru. Ci mai vartos a ne oțeli voim prin lupta aceasta, a ne disciplina poporul, a-l lumina și povățui. Și numai după îndelungată muncă în chipul acesta așteptăm roadele îndulcitoare.

Nu suntem însă, din fericire, numai noi singuri nedreptății în țeara aceasta. Și d'odată cu organizarea noastră pentru intrarea în activitatea parlamentară, va trebui să luăm firul activității pentru încheierea alianței popoarelor nemaghiare din patrie. Când popoarele nemaghiare ale Ungariei vor ajunge astfel organizate și disciplinate, încât la alegerile parlamentare toate voturile lor să le dea candidaților naționaliști, atunci buruița cauzei noastre va sosi la pragul întrupării. Alianța strinsă a popoarelor nemaghiare din patrie este singura cheazăie a mântuirii noastre.

Pentru aceste înalte scopuri am adus jertfe mari și aici la hotarul dinspre Apus al neamului românesc ridicat-am cetățuie tare întru apărarea noastră, și eată, pe zidurile ei azi înălțăm ear vechiul nostru steag.

Luatu-ne-am gând tare în suflet să jertfim munca noastră și tigna vieții întru binele neamului nostru românesc. Când totul e în primejdie, totul trebuie să lupte pentru mântuire. Vrajba dintre ceteze și duhul celui astăzi sălășluiască întru noi.

Bibl. Unl. Cluj Sibiu
Nr. 129 1902.

creștere al. omânilor hotarnici din cele două comune la 1. % (dela 4997 la 5935 Români sau un sporiu de 938 suflete). In comitatul Ugocei, este ceva mai bine ca în Torontal și ceva mai rău ca în Cianad. Poporațiunea română în cele 7 comune mărginașe ale Ugocei a srorit dela 7494, în anul 1880 la 8466 adică a 973 sau 14% (0.7% pe an).

Dacă separăm aceste trei comitate de celelalte rămân pe hotar încă 43 comune cu o populațiune română de 40.197 în anul 1880, care la anul 1900 se urcă la 54.7% (1.5% pe an. Și în de 14.528 sau de 35% (1.5% pe an. Și în această parte a hotarului pot deosebi regiuni cu un procent de creștere mai mic sau mare. In comitatul Bichiș — singură comună — procentul de creștere este sub medie la 32% (sporiu 653 suflete). In comitatul Bihorului (25 comune) el se urcă ceva, dar rămâne tot sub medie și e de 33% (sporiu 3925 suflete); comitatul Aradului (8 comune) reprezintă tocmai media de 35% (sporiu 779 suflete); in comitatul Sătmar (8 comune) procentul de creștere se urcă la 44% (sporiu 1484 suflete) și in comitatul Maramureșului — o singură comună — la 54% (sporiu 1387 suflete).

Comunele variaza și ele în procentul de creștere. Pe linia din comitatul Torontalului aproape toate comunele au un creșcământ mic; au deosebit *Banat-Comloșul* dela 3058 la 3015 și *Foen* dela 1409 la 1323. Singura *Ecica-română* are un procent de creștere mai mare (dela 1771 la 2494 suflete sau 40%). In comitatul Ugocei Valea-sacă se distinge prin un spor de 47% (dela 544 la 814), car' *Comlăușă-Sirlău* prin o descreștere dela 754 la 743. In comitatul Bihorului Chenez, Vădreș-Abrani, Fărnaș, Bedeu, Meze Peterd și Areeș au numai sporuri mici, Sârșigul însă un sporiu de 50% (dela 282 la 430), Berechiul de 97% (dela 208 la 410), Cefa de 40% (dela 675 la 1063 și Măladios de 50% (dela 611 la 925).

In comitatul Aradului *Șiclău* sporește puțin (dela 2625 la 3124), *Șimandul* are cel mai mare spor din toate comunele mărginașe (cu 150% (dela 4315 la 3278). In comitatul Sătmarului mica comună *Petea* a scăzut în populațiunea română așa (dela 178 la 63) încât a perdut și majoritatea română. La acest punct urmează a se face o recitificare a liniei de hotar; spre norocire acesta este uricul cas. *Samosdob* însă are un spor de 46% (dela 659 la 975), *Maiteniul* nou de 77% (dela 519 la 919) și *Dindeleag* de 76% (dela 375 la 662).

Important este a cunoaște și raporturile neromânilor cari locuiesc în aceste 71 comune române de hotar. La anul 1880 minoritatea neromână era de 26311 suflete, cari la anul 1900 sporise la 38, 982 suflete, adică cu 12,671 sau 48% (2.4% pe an). Sporiul acesta este mai mult decât îndoit ca la Români. Din punct de vedere al creșterii populațiunii neromâne, se pot distinge patru grupuri. In primul dintre comitatele Ugocei și Sătmar cu un spor al populațiunii neromâne de 115% (in Ugocea 148% și in Sătmar 102%); in grupul al doilea se găsește comitatele Aradului (84%) Bichișului (57%) și al Bihorului (50%) cu un sporiu de 71%; in grupul al treilea avem comitatul Torontalului (29%) și al Cianadului (25%) cu un spor de 28%; in grupul a patrulea române numai comuna Apsa-de-jos din Maramureș, in care neromânii au scăzut dela 825 la 721 sau cu 104 suflete.

In ce mod agitat și forțat se lucrează adese la sporirea numărului neromânilor in aceste comune, se poate vedea din vr-o câte-va exemple, cari le înșirăm aici: In *Batareiu* (Ugocea) 52 neromâni se sporesc la 349 (aproape 600%); in *Retea*, comuna din Sătmar unde s'a perdut majoritatea română: 51 neromâni s'au fac 698; in *Lihi* (Bihor) din 29 neromâni s'au fac 254 (aproape 800%); in *Cohani* (Bihor) neromânii se sporesc dela 46 la 119; in *Francica* (Bihor) dela 8 la 95; in *Chiralău* dela 58 la 114 etc. etc. Uneori sunt și *Ovrei*, cari contribuiesc la sporirea numărului neromânilor așa d. e. in *Batareiu*, unde minoritatea neromână a sporit cu aproape 600%; din 349 neromâni 214 aparțin confesiunii israelite.

Ne mai rămâne a adăuga vr-o câteva cuvinte și despre „avantposturi”, adică despre Români, cari locuiesc dincolo de linia hotarului, pentru a termina această espunere.

Credem a ne putea dispensa de a cuprinde aici și grupulețele de Români cari s'au rătăcit în regiuni îndepărtate prin comitatele *Bereg*, *Mont*, *Sonogy*, *Tolna*. Vas *Zala* etc. Numărul lor așa

nu se poate constata, căci aci apar, aci dispar din numărătoare.

Pornind dela sud pe hotar găsim in comitatul Torontalului 9 comune mai ales germane, cu minorități române. Două din ele: *Kis-Orosz* și *Kun Szölös* au o populațiune română mai considerabilă — 341 și 521 suflete — in celelalte 5 ea variaza dela 26 până la 38 suflete. In *Kis-Orosz* Români sunt in creștere, in *Battyanhaza* in dispariție, in celelalte numărul lor oscilează, sau stagnează. In comitatul Cianadului se găsește 4 comune, toate maghiare, cu minorități române, cari sporesc: *Batonya* (1774 Români) *Kermes* (143 Români), *Marczibani-Dombegyhaza* (355 Români) și *Kunagota* (139 Români). In comitatul Bichișului avem 3 comune: in slovaceseul *Bichiș-Ciaba* 220 Români in creștere, in maghiarul *Gyula-Vari* 114 Români, deasemeni in creștere, și in maghiarul *Uj-Kigyos* Români au fost reduși dela 119 la 17. In comitatul Aradului sunt numai 2 comune: *Almas-Kamaras* și *Forray N. Iratos*, ambele cu puținii Români, cari sporesc însă. In comitatul Bihorului aflăm 23 comune, toate maghiare. In 6 din ele, in *Virtit*, *Berettyo-Szt.-Márton*, *Váncsođ*, *Poklostelek*, *Almosd* și *Cokaly* minoritățile române au dispărut sau sunt in disparență. In alte șase, *Leta-mare*, *Nagy-Kagya*, *Darvas*, *Jaca*, *Ugra* și *Albiș* ele sunt in descreștere. Earăși in alte 6, *Csökmő*, *Apat-Kereszt*, *Janka-falva-Homorog*, *Komadi* și *Mező-Gyan* ele oscilează: aci cresc, aci decresc. Numai in 5 comune populațiunea română crește in mod constant: in *Pocsaj* dela 1085 la 1472, in *Jadan* dela 61 la 197, in *Monos-Petri* dela 105 la 213, in *Marghita* dela 103 la 241 și in *Dioseg* dela 484 la 557. Amintim aci și 2 comune din nordul comitatului *Sabolci*, cari sunt situate aproape de hotarele comitatului *Bihor*, *Nyir-Acsad* și *Szt.-György-Abrany*: numărul Românilor oscilează. Mai român încă 10 comune, cari toate aparțin comitatului *Sătmar* și sunt mai ales maghiare. Jumătate din ele: *Csenger-Ujfal*, *Bere*, *Csomaköz*, *Nagy-Majteny* și *Mező-Terem* sunt in descreștere in ceea-ce privește pe Români. In 3, *Careii-mari*, *Sanislău* și *Mező-Petri* minoritățile române oscilează. Numai in două comune, ambele maghiare, ele cresc; in *Csenger-Bagos* dela 436 la 675 Români și in *Gardos* dela 241 la 342 Români.

Reasumând putem concluda că hotarele etnografice române spre apus sunt espuse din două părți la atacuri primejdioase. Dela sud pornește o stagnare îngrijitoare in sporirea firească a poporului român, și dela nord, unde sporirea nu ajunge procentul de creștere normal și amenință o copleșire a majorităților române prin o înmulțire nefirească și mădărită a neamurilor neromâne. Atacurile aceste bilaterale, neîntimpinând ele nici o pedecă din partea română, vor trebui in sfârșit să slăbească și să distrugă hotarele actuale spre apus și să le împingă tot mai inapoi spre răsărit. Și la minoritățile române, așezate dincolo de linia hotarului, se simte deja efectul tendinței a împinge elementul român inapoi.

Pastorală de Crăciun.

Prea sfințitul episcop al Aradului *Ioan I. Papp* a adresat o prea frumoasă pastorală de Crăciun către eparchioții săi, luându-și de text *Sfetilna Praznicului*: *«Cercetatu-ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru răsăritul răsăriturilor, cei din întunec și din umbră au aflat adevărul, că din fecioară s'a născut Pruncul.»*

Tonul acestei pastorale este căldura inimii archiereului care transpiră din fiecare cuvânt al pastoralei, precum însuși o exprimă aceasta in fruntea pastoralei unde zice, că îndemnat se simte a-și cerceta in acest mare praznic pe eparchioții săi *«nu numai după chemarea și datorința mea ca Archieveu, dar și după iubirea mea părintească.»*

In partea practică a pastoralei arată mulțumirea vieții ca fructul credinței in Dumnezeu: iai de altă parte arată lumea oamenilor sfășiați cu sine, căderea cu sufletul s. c. locași fructul necredinței.

In lumea cea dintăiu, a credinței, răsar virtuțile. in lumea cea din urmă, a necre-

dinței, răsar viciile cu toate nenorocirile lor.

«Acestea — zice archiereul — sunt asemenea fiului rătăcit din evanghelie, pe cari noi ca biserică nu-i osândim, ci îi compătimim, ca și pe accia, pe cari îi vedem cu ochii, că prin lene, trândăvie, și alte păcate își risipesc averea moștenită dela părinți, necinstesc chiar numele și pomenirea acelora. Aceștia sunt asemenea fiilor nemulțumitori ai lui Israil, pe cari i-au muștrat Dumnezeu prin rostul prorocului Isaia: «Auți ceriule și ascultă pământule. . . . fii am născut și am înălțat, ear ei s'au lăpădat de mine.»

Incheiă apoi cu îndemnarea credincioșilor săi la credință in Dumnezeu, la iubirea și cercetarea credinței bisericei lui Dumnezeu ca astfel să aibă nădejdea biruinței.

Iar noi in schimb pentru aceste frumoase învățături și mângăeri sufletești, urăm archiereului nostru de sfințele sərbătorii:

Intru mulți ani, stăpâne!

Pentru catedrala din Arad.

Una din îngrijirile P. S. Sale Episcopului nostru diecesan *I. Papp*, a fost chiar din momentul suirei in scaunul episcopesc, renovarea catedralei din Arad, care in starea de azi nu corespunde nici nimbului de catedrală a unei diecese, nici demnității noastre naționale față de bisericile pompoase din oraș ale altor neamuri și confesiuni. Și când P. S. Sa chiar in programul de inaugurare a zis, că una dintre cele mai arzătoare probleme a viitorului este renovarea catedralei, vorbea din inimile noastre a tuturor, căli ne iubim biserica și neamul.

Fată că acum, chiar sərbătorile nasterii Mântuitorului, P. S. Sa le folosește de privilegiu, pentru a trage luarea aminte a fiilor acestei diecese.

P. Sa zice:

»Pentru-ca iubiții nostri credincioși și fii sufletești să știe mai dinainte despre aceasta dispozițiune, onorata noastră preoțime să vestească poporul in biserica de pe amvon cuprinsul acestui circular și aceasta să o facă ori Duminecă înainte de sərbătorii, ori in ziua Nasterii, ca astfel să știe tot poporul, că discul se va purta și colecta se va face pentru repararea radicală a bisericii catedrale din centrul diecesei, pentru repararea acelei bisericei, care precum se știe, pe lângă poporenii săi din loc mai primește la sfinul ei, și ca o maică bună hrănește cu laptele credinței pe toți fii clerului și ai poporului, cari cercetează școlile din Arad, începând dela cele elementare până la cele preparandiale și teologice, precum și pe soldații, cari servesc in regimentul staționat aici și tot in această biserică, in acest locaș dumnezeesc, se întrunesc in adunări bisericești reprezentanții clerului și ai poporului din diecesă și astfel aducerea acestei biserice in stare corespunzătoare este o trebuință necungurabilă, reclamată de sentimentul religios-moral al credincioșilor, dar o reclamă însăși cinstea diecesei, peniru-că aici suntem încungurați de mai multe naționalități și confesiuni, cari toate își edifica biserici, cari de cari mai pompoase și mai impunătoare, pe când biserica noastră a devenit obiectul criticei chiar in ziaristica străină.»

Ne alăturăm și noi la părinteștile cuvinte ale P. S. Sale, și îndemnăm pe toți credincioșii să contribuie cu dinarul lor, ajutând o cauză care este a diecesei întregi.

Consistor plenar.

P. S. Sa Episcopul Aradului a trimis tuturor membrilor Consistorului următoarea adresă:

Conv. căm. prin aceasta Consistorul nostru la ședința plenară pe Luni în 29 Decembrie 1903 (11 Ianuarie 1904), la orele 10 a. m. n. săli ședințelor consistoriale, la care Te invităm și p. P. T. D. Ta în calitate de asesor consistorial

O B I E C T E L E :

1. Publicarea concluziilor congresului național bisericesc din Estan, și luarea dispozițiilor pentru executarea lor.
2. Rapoartele protopresbiterilor tractuali despre sinoadele protopopești în anul curent.
3. Alegerea unui funcționar consistorial.
4. Alte eventuale obiecte.

Arad la 22 Decembrie v. 1903.

Ioan I. Papp,
Episcop.

Rugăm pe abonenții nostri să binevoiască a plăti prețul abonamentului pe 1904 chiar de p'acum, ca astfel să nu fie îngrămădeală la anul nou și să sufere apoi regulata espediare a ziarului.

Dela 1 Ianuarie v. 1904 începem adică cu desevirire altă, nouă regulă, în privința administrației ziarului, regulă care ne oprește să trimitem ziarul și celor cari n'au plătit înainte prețul abonamentului.

Atragem deci de p'acum luarea aminte a abonenților și prietenilor nostri, și-i rugăm ca în interesul regulatei espedierii să grăbească și să trimită cât mai iute prețul abonamentului.

Administrația.

I A N C U.

Merge Iancu printre munți
Cu feciorii lui cei mulți,
Merge Iancu printre fagi
Cu ficiorii lui cei dragi.
Intr'o sară
Trece-o țară,
Până 'n vremea prânzului
Trece țara muscului.
Iancu șede și prânzește
La masa de os de pește;
Iancu din grai grăiele:
Beți ficiorii și deluiți
Și de unguri vă păziți!
Iancu vorba n'o găta
Ungurii-l 'ncunjura.
Dute Iancule 'ndărăt
Să nu-ți țip un plumb 'n pept!
Dute Iancule la munte
Să nu-ți țip un plumb 'n frunte!
Ba că eu că nu m-'oi duce
Că nu-s nevastă 'nvălită

Să mă dau la voi de frică,
Nici nu-s nevastă cu concii
Să mă dau până mai pociu (pot);
De-s cătană pe regulă,
Dau cu tun pe măsură.
De voi pune tun pe deal
Vai de voi și d'amar,
De voi pune tunu pe coaste
Vai de viețile voaste.
Da 'n țara poleacului
Paște murgu Iancului,
Murgu paște și rinchează
Iancu doarme și visează;
D'acel vis ce își visa
Printre țări print'amândouă
Sunt trei poduțuri nouă;
Pe poduțul din'nainte
Merge Șorba cel cuminte,
Pe poduțul din mijloc
Merge Iancu cu cojoc
Deic-i Dumnezeu noroc,
Pe poduțul din'apoi
Merge Kossuth ca și doi.

Din colțul piațului
Strigă fata neamțului:
Haideți feciori, haideți dragi
Să purtați pene de cucută
Că în țară e mare foc,
Și purtați de cărujele
Că'n țară e amar și jele.
Pe un deluț cu siminic
Me o fată ș'un voinic,
Voinicul me tot cântând.
Fata me tot plângând.
Voinicu din grai grăie:
Cum de plângi tu fat'ășe?
Ori ție nu-ți place de mine!
Ba mie 'm place de tine,
Și pe 'n p'ărul t'eu cel gret
Lăsați pe maica 'n unghet,
Pentru fața ta cea d'albă
Lăsați pe maica beteagă.
Pentru ochisorii ței
Lăsați frațiorii mei,
Pentru sprâncenele tale
Lăsați surorile mele.

Pe sub poala pădurii
Le o fată cu boii;
D'ășa merge de cu jele
Ca și luna printre stele,
D'ășa zice sfântul soare
Să pășești fată mai tare
Că crește Dunărea mare.
Lasă crească să mă 'nece
Că n'am cu cine 'm petrece,
C'am avut și eu dortac
Nu știu apa l'a mână
O slugește pe 'mpărat,
O slugește pe simbrie
Ca să-mi scrie carte mie
Să-i fac găci (ismene) din șapte lați
Cum fac surorile la frați;
Și eu să-i scriu lui 'napoi
Să-mi iele cărpă cu flori
Cum iau frații la surori.

Câmp. (u. p. Vaskóh), 4 Ianuarie 1904 st. n.

George M. Popa Teaha,
student.

Din Bihor.

4 Ianuarie.

S'a lăsat iarna grea peste văile și munții nostri. Earășî începe pentru s'ermanii Români bihoreni anotimpul greu al iernii. În parte covârșitoare săracii plugari, cari numai în anu-

mite vremuri au lucru, românii nostri sunt nevoiți să se retragă în colibele lor mizerabile și între suferințe să aștepte sosirea anotimpului princiios pentru munca de câmp.

Aproape toți românii bihoreni, e vorba aici de țărănime — se ocupă cu agricultura. Cu excepția alor câte-va sate, în linia întâi Dobrești, unde săptămânile trecute au avut loc cunoscutele v'ersări de sânge, și câteva sate din giuru. stabilimentelor lui Willgerodt, toată țărănimea numai din cultivarea pământului trăiește. Dar ce pământ; ce trai! Ceea-ce agonisește bietu țărân în vremea recoltei nu-i ajunge pe deaparte să treacă peste gr'ățile iernii. Băncile din Orade, Beiuș și giur sunt zilnic asediate de ț'ite de Români cari cerșesc împrumuturi — hai mici, mai mari — ca să poată trece peste nevoile iernii! Las, că băncile lucrează cu percente mari, gândindu-se înainte de toate la toate interesele acționarilor, dar' și starea precară a țărânimii române contribuie ca aceste percente să fie cu atât mai disproporționate.

Nici o mirare deci, dacă socialismul între Români din Bihor se lățește în mod atât de îngrozitor. Pe când însă în alte părți locuite de Români, socialismul are un caracter defensiv, aici e agresiv. La noi nu e vorba de proporționarea mai dreaptă a raportului dintre munca prestată și plată, — acest raport aproape nici nu există, — ci e vorba de o agitație cu declarat caracter comunist. Ovreiașii din capitală, cari vin să facă propagandă socialistă între Români bihoreni, numai de împărțirea pământurilor vorbesc. Și bietii români amăgiți de vorbele lor nu mai ascultă de preoți, nici de învățatori, ci numai de acești agitatori cari le promit pământ.

Țărănimea română din Bihor e dusă într'o demoralizare fără pereche. Nu te poți încrede în ea. S'a dovedit asta și cu prilejul alegerii de deputat dela Cetca. Candidații de deputat au adus în cerc zeci de mii de cor. Se vorbește că candidatul kossuthist ar fi spusat 26000 cor., contra candidatul liberal 50000 cor., iar candidatul officios 30000 cor. Alegătorii luau bani dela toți trei candidații, promiteau că vor vota cu ei, puneau chiar jurământ și la totuși votau cu acela care 'i cumpăra și a doua oară. Cercul asta a devenit un mijloc de ruinare a candidaților.

E vorba acum, că în curînd cercul va deveni din nou vacant. Ioan Pap, actualul deputat, impus cercului din partea celor din fruntea comitatului, cari voiau să-l mulțumească și să poată apoi da scaunul de vice-comite căru-i va neam, a fost ales director al căilor ferate Vascoiu-Beiuș.

Fiind noua lui funcție incompatibilă cu mandatul de deputat, va avea să abzie de el. Cine va candida, respective pe cine vor candida cei dela guvern, nu se știe încă. Poate mandatul earășî va ajunge în mâni române, cum ni-am pomenit că a fost de vreme îndelungată. Ori-cine ar fi însă candidatul, va avea să ducă luptă crâncenă, căci alegătorii cercului sunt obișnuiți să trăiască pe vremea alegerilor bolerește și la tot casu se va găsi și vre-un contracandidat, care cu zestrea nevetei — cum au făcut-o contracandidații dlui Pap, — să încearcă a-și câștiga titlul de »nagyságos képviselő ur-

Corresp.

FLUERAȘ...

De Elena Văcărescu.

Jos în luncă, lângă gâră unde salcii cresc
și plâng,
Am găsit un fluer verde, pe poteca din
spre crâng.
Mi-l am pus în brîu, er' vîntul șuera
pe calea mea,
Se juca cu brîu-mi galben și pe fluer
mi-l cerea.
Mă grăbeam s'ung acasă și să cânt
duios din el,
Să trag patim' din tine, flueraș de ciobănel,
Să m'as-ză lângă fereastră, să-mi las furcă
și răsboi,
Să smig suflul din tine, ca ciobanul
lângă oi.
Dar de-odată, te-a luat vîntul și-ai sburat,
o fluer verde!
Știu cum se găsește-amorul, dar' ah, știu
și cum se perde...
Am o jale ce nu tace, și silită's tot s'o cânt,
Făr' de cobză, nici vioară, ca și frîmătul
de vînt,
Fiind-c'aveam de gînd, duioasă, să smulg
suflul din tine
Te-aș fi fărîmat în mână, ca să cânt și
gemî mai bine...
Flueraș frumos, drag mie, ai scăpat de
soartea rea;
Ear' eu, ca să cânt mai bine, voi sdrobi
inima mea.

Pentru poezie.

De Dr. Iosif Blaga.

În opera instrucției trebuie să se valideze totdeauna tendința educativă. Cu cerința aceasta pedagogică este azi în clar, cel puțin în teorie, ori-ce bărbat de școală.

Sub efect *educativ* în educațiune nu înțelegem numai pe cel realizat în baza operațiunii, ce însemnăm prin *cuvîntul*: *moralizare*.

S'a realizat efect *educativ* asupra unui elev, când acesta eșit din școală, în viața sa, se arată om activ, de voință, moral, dar' tot *educativ* se influențează asupra școlarului și dacă acesta se manifestă idealistic, iubitor de neam, de patrie și de biserică.

În școala de azi se stăruie mult, nu mai încapă îndoială, de cătră cei chemați, în vederea îndeplinirii datorinței relative la acest postulat pedagogic.

Dar', cu deosebire la noi Români, e nevoie să se muncească încă mult până să se ajungă cu opera instrucției și educațiunii naționale la stadiul de dezvoltare, ce ne poate mulțumi. La noi se nesocotesc încă foarte multe mijloace chemate a realiza rezultate educative, de valoare, în folosul perfecționării sufletului nostru și a valorii, cum se cuvine, a neamului nostru.

Insist acum asupra unui mijloc de educație, un mijloc de mare importanță, de care însă până acum în școala noastră primară, unde își face cultura poporul, nu se face întrebuințarea ce se cuvine.

Noi, Români, constituim în concertul popoarelor din Europa un neam, care stă încă pe treapta începutului de dezvoltare cul-

turală. Avem deci în noi încă defectele urite proprii acestui stadiu cultural, între altele e în noi, în măsură mare, egoism, rîutate, invidie, nepăsare ș. a. Cultura e chemată să eclipseze basa acestor defecte, dacă în timpul dobîndirii ei i-s'a dat tinărului totdeodată ocaziune a se tot alimenta cu *idei înalte* și a se tot încălzi de *simțemint' nobile*. Între altele și *arta* este chemată a direcționa sufletul omenesc la avînturi ideale. Arta i-se atribue, azi, cu drept cuvînt, un rol foarte de mare importanță în lucrarea instrucțiunii și educațiunii, de a lustrui, de a face mai sensibil, mai vibrător și înălțător, sufletul omenesc, de a-l determina să se încălzească ușor și fără de a fi imboldit de mobiluri, ce vizează la rezultate egoiste, personale și practice. Dintre arte însă *poesia* este aceea, la care puteam fi toți accesibili. Poezia o și au toate popoarele. O avem și noi.

Nici chiar de poezie însă nu se face întrebuințare, cum se cere, în școlile noastre primare, ba nici măcar silințe nu se fac pentru a i-se recunoaște valoarea.

Și prin nesocotirea acestui mijloc de educație se comite un mare păcat național, păcat cu urmări menite să exercitaze influință rea în viața noastră socială și națională.

În poezie se află depusă *esența de viață* sufletească *aleasă*, proprie celor mai idealiste ființe omenești, dată în o formă, ca să ne o apropiăm și noi, oamenii cei de toate zilele.

Cine ar mai și contesta influința binefăcătoare a injectării cu asemenea *esență* în sufletele multimei poporului?

Darwin, cel mai înflăcărat pentru direcțiunea realistică în știință, scrie, în un loc al autobiografiei sale, următoarele: »Dacă ar fi să-mi mai încep odată viața, mi-aș face drept regulă de viață, ca cel puțin odată pe săptămână să *cetesc poezii* și să ascult muzică. Perderea acestor fel de plăceri, continuă el, este pierdere de fericire, ceea-ce se întîmplă spre paguba mare a intelectualității; avînd în vedere însă, că în urma acelei pierderi slăbește puterea emoționătoare a firii noastre, aceea se întîmplă, la tot cazul, spre mai marea pagubă a caracterului nostru» — a inimii, aș zice eu.

În adevăr, cine dintre oamenii culti, aceia cari sunt în măsură a-și da seama de ce sunt capabili în virtutea calității inimii lor, în virtutea puterii emoționătoare, proprie firii lor, nu împărtășesc dorința lui Darwin?

Și cine nu vede, cât de necesar e ca poporul nostru să fie mai accesibil pentru poezie?!

În școală trebuie să se pună mai mare preț pe acest mijloc și să se introducă pe cale metodică tineretul în aprecierea poeziei și la deprinderea de a gusta plăcerea poeziei.

Cred, că nu voi fi desmințit în mod serios în afirmarea, că în școala populară, nu i-se dă poeziei mai nici o importanță și nu se fac silințe îndestulătoare pentru a se deprinde școlarii cu aprecierea poeziei. Nu se poate zice, că nu s'ar ceti de loc. Dar nu se cetește destul, nu sunt apoi poeziile cele mai potrivite, cari se cetesc, și nu se apreciază cum ar trebui. Am avut ocaziune să mă fac observator modulul cum se fac la noi lecțiile asupra poeziilor, chiar și de învățătorii cei mai buni — la conferințele învățătoresci — și am constatat, că nu se apreciază corect. Nu este, se înțelege, vina învățătorilor. Când se ajunge la o poezie în cartea de citire, se tractează întocmai cum se tractează ori-ce *istorioară*

morală, în cazul cel mai bun. Se știe, că în privința metodei de urmat la istorioarele morale și alte piese de prosă s'au comunicat și de pedagogi de ai noștri, în revistele pedagogice, ce au apărut, modele prelucrate după treptele formale — *dar despre poezie nu*, — și se dau indigetări și în seminare, așa că azi se tractează în școală asemenea bucăți după principalele metodice pedagogice. Dar aceleași norme nu se potrivesc la tractarea poeziilor. Aplicarea acelorași norme la aprecierea poeziilor însemnează a împiedeca iniurierea puterii poeziei. Poezia e o artă. Ca atare își are rostul său și calea sa proprie de a atinge inima omenească. Școlarii trebuie conduși anume pentru a înțelege și simți, ce se cuprinde în poezie. Dacă în școală se face lecția asupra poeziilor conform rostului și naturii poeziei, dacă adevărat se prinde și simte bine *idea fundamentală*, acel nucleu inițial al fantasiei poetului imboldit de mobiluri proprii inimilor mari, dacă se mai intră apoi în *concepția poetică*, prin care se deslușește *idea fundamentală* și dacă se observă bine și forma *frumoasă* de vorbire prin ce se exprimă *acea concepție*, — se dobîndesc rezultate educative prețioase, — și non-non, să rămână numai cu munca și osteneala în sec, cu iluzia câștigului.

Dacă însă instrucția din școală nu-și împlinește datorința sa, cum se cere, în ce privește tractarea literaturii poetice, se resimte aceasta, sigur, cum s'a zis, în viața noastră națională și socială, spre paguba consolidării și progresului nostru. Acei școlari, cari n'au avut parte a se inspira, la timpul său, la isvorul însuflețirii cuprins în poezie, ajungînd în viață pot avea cunoștințe de lucruri, și pot avea minte dezvoltată, dar' căldură, inimă vibrătoare pentru probleme înalte nu vor avea în deajuns.

Nu susțin, că toți copiii de școală se pot împărtăși de binefacerile educative ale poeziei. Nici nu e de așteptat așa ceva. Dar da, se pot dezvolta în bine, devin mai *idealisti*, aceia, cari au dispoziții mai de seamă, moștenite, aceia, cari, în virtutea calității lor sufletești, sunt chemați a se ridica la poziția de fruntași între țeranii, la roluri de conducători, și în urmare a influinței, la timpul său, asupra multimei. Și sigur împregiurarea aceasta ar constitui un mare bine în folosul calității noastre pentru a ne ști însufleți de problemele și idealurile ce ni-se impun de duhul vremurilor. Idealismul ar fi mai bine înțeles și simțit și ar presida în mai multe chestiuni. *Gustându-se în școală plăcerea nobilitătoare, ce o poate da poezia, omul ar simți, în toată viața sa, trebuința de a se alina de asemenea plăcere*. Aceasta însă constituie un mijloc, prin care omul se ține în sfere idealistice. Pentru-ce să nu ajungem și noi să ne avem edițiunii populare a literaturii noastre poetice, să se găsească și în casele țeranilor noștri acelor fruntași, cărți de poezii, — poeziile cele potrivite — și să se arate că se cetește și la sate poezie, — se înțelege, nu de dragul desfacerii cărților poezilor noștri, ci în vederea efectului și înriuririi ce se produce prin gustarea poeziei.

Și fiind-că înșiși aceia, cari sunt chemați a face lecțiile, simțesc, în urma instinctului celui bun al lor, ca împărtășitori a tot ce e bun nobil și frumos, că nu urmează pe calea cea bună la predarea și explicarea poeziilor, fiind-că nici ei nici nu înțeleg bine și poate nici nu simțesc destul de adînc poeziile, tot din cauza pentru ce nu înțeleg bine aceia, cari le fuseseră lor elevi, nu

se ocupa cu destulă inimă de ele și nu cetesc multe, las' că colecțiile de poezii din cărțile de cetire nu sunt făcute cu cunoștință de cauză.

Să nu ni-se ia în nume de rău, — cred că exprim numai un adevăr, când zic, că însuși învățătorii noștri n'au avut ocaziune a aprecia și a gusta în măsură receptivă din nectarul adevărat al poeziei. În urmărire ei nici nu pot avea, pe baza celor ce și-au însușit din școale, din dragostea adevărată cătră poezie.

O datorință mare revine deci profesorilor de limba română dela seminarile noastre pedagogice, autorilor de cărți de cetire și învățătorilor noștri de a da acestui mijloc de educațiune națională importanța și îngrijirea, ce i-se cuvine.

LUMINĂ DIN LUMINĂ...

De Al. Munteanu a lui Vasile.

*Pe tine soarele slăvit,
Ce răsăriși la Vitelem,
Ingenuchiat, cu dor, te chem
Răsari în sufletu-mi cernit!*

*Că'n lumea noastră să strecori,
Christoștii ca norii'ntunecați...
E orb pământul... miț de frați
In brațele lor negre, mor...*

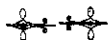
*Și'n chinul morții, când se frâng,
Un ris satanic urlă în vânt;
Imi fac o cruce și mă simt
Cu tine 'n inimă, și plâng.*

*Credința dulce din strămoși
Mă'naltă pân' la estea Ta
Și'ncep să predic, vrând așa
S'aprină lumini la păcătoși...*

*Și norii negriți, rind pe rind,
Ca toți Christoștii'nelători,
Spre adâncuri pleacă, peritori,
Simțind că vit, foc aruncând...*

*La steaua Ta privim cu dor,
Ca Maghiți dela Răsărit...
O, vino, fulger din zenit,
Să spulberți tot ce-i hulitor.*

*Lumină din Lumină ești,
A Tatălui, ce Te-a născut;
O, nu lăsa un neam perdit,
Că vino să ne mântuești!*

Pantofii micului Wolff.

Poveste de Crăciun

de

François Coppée.

Era odată, — e atâta vreme de atunci că toată lumea a uitat când, — într'un ținut din nordul Europei, — al cărui nume e așa de greu de rostit că nimeni nu-și mai amintește, — era odată un băiețel de șapte ani cu numele de Wolff, sârman de tată și de mamă și căruia îi purta de grijă o bătrână mătușă — femeie aspră și zgârcită, nevoie mare, care nu-și îmbrățișa nepotul decât la anul nou și căruia de câte-ori îi da câte o strachină cu ciorbă i-să sfîrșea inima de năcaz.

Dar bietul copil era așa de blajin, că ori și cum, tot ținea la bătrâna de și îi purta spaima și de și nu putea să se uite la neglul ei cel mare din virful nasului, împodobit cu patru fire de păr cărunt, fără ca să nu-1 iee tremurul. Cum tot orășelul știa că mătușa lui Wolff își avea casa ei și ciorapu vechiu de lână plin cu aur, ea nu îndrăznise să-și trimeată nepotul la școala săracilor, însă umblase cu atâtea chiechite pe lângă magistrul la a căru

școală urma micul Wolff, ca să obție o reducere, că afurisitul de pedant jignit de a avea un elev așa de rău îmbrăcat și plînd așa de prost, foarte adesea și fără nici un pic de dreptate îi punea în spate ecritosul și coarnele de măgar; ba încă ațâța în contra-i chiar pe camarazi — toți feciori de bani gata care-și făceau din orfan topor de oase.

Sârmanul micuț era deci fără de noroc ca și pietrele din cale — și când sărbătorile de Crăciun veniră, nu-și mai găsea loc de taină unde să poată plânge.

În ajunul sfintei sărbători, profesorul trebuia să-i ducă pe toți elevii la liturghia de douăsprezece noaptea și să-i conducă îndrăat acasă.

Dar cum iarna era foarte grea în acest an și cum de câte-va zile să ridicase troene mari de zapadă, toți școlarii veniră la locul de întâlnire îmbrăcați și încotoșmănați călduros, cu căciuli înfundate până peste urechi, cu câte două, trei surtuce, cu mănuși și mintene împletite, cu cisme mari, bune — bine pingenite.

Singur micul Wolff veni tremurind de frig în hainele sale de toate zilele ca și de sărbătoare neavând în picioare decât niște obiele bogate în niște pantofi pe care de abia putea să-1 tirască. Neomenoșii camarazi în fața tristei lui înfățișări și nutrei sale greșeli făcură miș de glume răutăcioase pe socoteală-i; însă orfanul era atât de preocupat să-și sulte în mâini și atât ce-1 ustura la inimă de degerat ce era, că nu băgă de samă. — Și banda de ștregari doi câte doi cu magistrul în frunte, plecă spre parohie.

Era bine în biserica strălucitoare de făclii aprinse și școlarii înviorați de plăcuta căldură profitau de șgomotul orgii și a cântărilor pentru a tronăni în șoapte, care mai de care spunând minunții de revelațiile care îi așteptau în sinul familiei. Băiatul primarului văzuse înainte de a pleca o găscă îngrozitor de mare împetritată de trufe cu pete negre întocmai ca un leopard; la cel dintâi consilier comunal să afla un mic brad într'o ladă, de ramurile căruia atârneau portocale, zaharicale și paiețe. — Și bucătăreasa notarului își prinsese în spate cu bold panglicele bonetele — lucru pe care nu-l făcea decât în zilele de inspirație când era sigură de reușita faimoasei sale mâncări zaharice.

Apoi, școlarii vorbeau și de ceea-cc le va aduce micul Crăciun, de ceea-cc le va pune în pantofii pe care bine înțeles toți vor avea grija de a-1 așeza în vatra sobei înainte de a să culca. Și 'n ochii acestor ștregari — la pândă ca niște șoareci simțeau încă din înainte bucuria de a da cu ochii la trezirea lor din somn, — de hârtia roză a săculețelor cu proline, de soldații de plumb înșiruiți în linie dreaptă în cutia lor, de euștile, mirosoare a lemn vâpsit, de magnificele paiețe investimentate în purpură și șreturi. Micul Wolff, știa bine el, din experiență, că bătrâna sa zgârcită de mătușă îl va trimite la culcare fără să eimize; însă în naivitatea lui și sigur de a fi fost în timpul anului cuminte și sirguitor pe cât e cu putință, nădăjduia că micul Crăciun nu-l va lăsa uitărei și gândia că ori și cum, la întoarcere să-și pue și ei pantofii în cenușa vetrei.

Slujba de miezul nopții sfîrșită, credincioșii plecară nerăbdători de a petrece — banda de școlari tot doi câte doi în urma pedagogului ieși din biserică.

Dar în pridvor, pe o laviță de piatră în adăpostul unei fride ogivale dormea un copil, un copil învăluit într'o haină de lână albă, cu picioarele goale, cu tot gerul. Totuși nu era un cerșător căci haina sa era curată și nouă și lângă dînsul jos la pământ legate într'o bucea să găsiu un echer, o săcură, o rindea și alte unelte trebuitoare unui ucenic de dulgher. Luminată de lumina stelarilor, figura lui cu ochii închiși avea o expresie de o blândețe dumnezească și lungile sale plete buclate, de un blond ruginiu să topiau aprinzînd o aureolă în jurul frunței; însă picioarele lui de copil invințite de frigul acestei crude nopți de Decemvrie, îi sfîrșia inima de jale.

Școlarii îmbrăcați și încălțați așa de bine pentru iarnă, trecură nepăsători pe lângă necunoscutul copil; unii chiar, fi de a celor mai cu stare din oraș, aruncară asupra acestui vagabond o privire în care să citea tot disprețul celor bogăți pentru cei săraci, celor grași pentru cei slabi.

Însă micul Wolff, ieșind cel din urmă din biserică, să opri cu totul mișcat în fața frumosului copil care dormea.

— „Vai! — își zise orfanul, — e îngrozitor! micul sârman să umble pe o vreme așa de strâșnică fără încălțăminte... Dar, ceea-cc încă e mai

trist, e că n'are pentru astă sară măcar un pantof sau un sabod să și-l pue el lângă dînsul în timpul somnului, ca micul Crăciun să-1 leze ceva în-înșul cu ce să-și mai ușureze sărăcia.

Și dus de inima sa cea bună, Wolff își scoase pantoful din piciorul drept, îl puse dinaintea copilului adormit și să înturnă cum putu la mătușă-sa, când într'un picior, schiopătând și muindu-și obiala în zapadă.

— Iacă ticălosul! — strigă bătrâna plină de furie când îl văzu pe desculț — ce ai făcut cu pantoful, nenorocitul?

Micul Wolff nu știa să mintă și cu toate că tremura de spaimă când îl văzu că se zvrilesc periile ce-1 cărunți de pe nasul mătușei, tot gîngăvind într'una caută să-și povestească aventura.

Însă bătrâna zgîrcită pufni într'un ris înspăimîntător.

— „A! domnul se lasă cu picioarele goale pentru cerșitorii! A! domnul își strică perechea sa de saboți pentru un vagabond! Eată un lucru nou...

Ei bine, pentru-că așa merg lucrurile, voi pune în vatră numai pantoful care îți rămas și îți jur că micul Crăciun va pune în-înșul cu ce să te primesc la deșteptare... Îți vei petrece ziua de mîne cu apă și cu pâine useată... Și voi mai vedea eu dacă de altă-dată îți vei mai dăr încălțăminte primului vagabond întâlnit.”

Și reava femeie după ce-1 dădu și câte-va palme sârmanului micuț, îl trimitea în pod unde să găsea odăița lui. Zdrobit de durere, copilul se culcă în întunec și adormi curind pe căpătâiul muțat de lacrimi.

Dar, a doua-zi de dimineață, când bătrâna trezită de frig și șgălțită de cotor să cobori în sala cea joasă, — o minune! — văzu lărga vatră plină de jucării strălucitoare, de să-ulețe cu minunate bonboane, de tot felul de bogății; și în fața acestei comori pantoful din piciorul drept pe care nepotul îl dăruise micului vagabond, era lângă cel din stîngul pe care ea îl pusese acolo chiar în aceea noapte și în care se pregătia să pue un mănunchiu de nuele.

Și cum micul Wolff, alergat în grabă la strigătele mătușei sale, să minuna plin de naivitate în fața strălucitorilor daruri de Crăciun, iată că înviorat de ris se auzise în afară.

Femeia și copilul ieșiră să vadă ce înseamnă acesta și văzură pe toate cumetrele strinse în jurul fântanei publice.

Ce se întemplantase deci? O, un lucru foarte hazliu și cu totul extra-ordinar! Copiii bogățiilor din oraș, acei pe care părinții lor voiseră să-1 surprindă prin ce-1 mai frumoase daruri, nu găsiră în pantofii lor decât nuele. Atunci orfanul și bătrâna femeie se gândiră la toate bogățiile care erau în vatra lor și se îngroziră.

Dar iată și preotul venind în grabă cu a-gură schimbată.

De-asupra hâncii așezate aproape de ușa bisericii, în locul în care chiar în ajun, un copil învăluit într'o haină albă și eu picioarele goale, cu tot frigul cel mare își odihnise corpul trudit de oboseală, preotul văzuse un cerc de aur încrustat în bătrânele ziduri.

Și cu toții își făcură semnul crucii cu evlavie, înțelegând că acest frumos copil adormit, care avusese lângă dînsul unelte de dulgher, era Isus din Nazareth în persoană, redevenit pentru o oră așa cum fusese când lucra în casa părinților săi; și inghenunchiară în fața acestei răni care bunul Dumnezeu voise s'o facă pentru a răsplăti increderea și caritatea unui copil.

Trad. de Octavia.

Lipitorile doctorului.

— Anecdota —

De T. I. Magier.

*Într'un oraș de provincă,
Trăia în vremea bătrână,
Un om de mare știință,
Un doctor de medicină...
Dar' mai spun gurile rele,
Căvea el și un cusur:
Număra la păhărele
Pân' nu știa de el singur.
C'a fost așa, ori n'o fi fost!...
Dacă nu și tu tac din gură.
Eu singur cred că omul nost,
Bea vinul tot cu măsură.*

Căci trebuia rezi, ori-și-cum,
 Și el să se măi disragă;
 Eacă: după prânz, după dejun,
 După cină, seara întreagă.
 Și ca om corect în toate,
 A dat pe clientela
 În ori-ce afaceri, să-l cate
 În birtul: „La filomelă.”
 Odată chiar într'o seară,
 — Ceva după miezul nopții —
 O muere 'l chiamă eard,
 Că-i bărbatu 'n boga morfiț;
 Sufletu-i gata d'iasă,
 Că are sgâruri și strênșori...
 El s'abate ute acasă
 Și ia mă multe lipitori.
 Dar' 'n bolnav când ajunge,
 Era i mânt negru — cuptor...
 — Asfixiare de sânge,
 — Strigă — aici nu-i ajutor!
 Când mânil-s negre-odată,
 „Faza ultimă-i ajunsă!...
 Muerea foarte mirată
 Doctorulu' îi răspunde:
 — „D'apoi să-i spalăm negreala,
 „Că-i mânjit dela fabrică!...
 Doctorul văzând greșala
 Zice: — „No-atunci nu-i nimică!...
 Măi apoi și a dat părerea,
 Că-în picioare e buclucul,
 Că de n'ar fi — airi durerea,
 N'ar sta țapën ca butucul!
 Știind acum unde-l doare,
 În moă atât de upriat:
 Trei lipitori pe picioare
 La moment i-a aplicat...
 ... Dar' ce li-se năzăresce,
 Le știe numai Han-Tătar,
 Că de prins, Doamne ferește,
 Și ori-ce trudă-i înzădar!...
 Doctorul se înfuriază
 Și de mânie s'aprinde!...
 El măi cearcă, măi probează...
 Dar' nic' una nu se prinde!
 În urmă-l scot din sărite
 Și strigă, roșind ca rarul:
 — „Bidiganii ajurisiți!
 „Vă strivesc — aibă-vă dracul!
 Muerea plânge, suspină,
 Nu-și măi poate ținea gura:
 Lipitoru-e de vină?!...
 Deși palâtea bazeconii,
 Cătră doctor vorba 'ntinde:
 — „Da să-i dăm jos pantalonii,
 „Că pe aînșii, cum s'or prinde!...”

Pace pe pământ.

Traducere

de

Eugenia Pinetu.

„Absurd! Fantasii utopice?” murmură majorul de D. Atunci n'ar trebui să fie un bătrân soldat, care a luat parte la patru strașnice războaie, ca să se învoiască la „idea de pace”, ce atât de mult să cântă prin ziare.

„Pace!” murmură el măi departe. „Pace pe pământ? Așa, mergeți încolo, cu planurile voastre de viitor. Noi trebuie să fim buni bucuroși, dacă podagra ne dă pace — ș'avem pace în inimă și 'n propria noastră casă!”

Da, da, afar de furtunile războaelor, măi cunoștea el și altele — cărl' îl onoră cam des în familie.

Descurajat aruncă pe masă ziarul, cu nefericitul articol de fond „Pace pe pământ”, și se răzîmă de spatele scaunului. Era vâdeț și tată a doi copii deja mari, un fiu și o fată, Gerold și Milla. Fata se măritase în contra voinței lui, cu un inginer, anume Förster și se duse cu el în Azia ostică.

Gerald, era în garda de cavalerie — care îl costă o groază de bani, era tiner și adorat de societate. Plecarea scandalosă a soru-si, se părea că nu-l alterase de loc. An' d'arîndul duse o viață de plăceri sgomotoase, până—și ruină atât averea cât și sănătatea.

Era timpul suprem să i-se pue o vorbă mare. Nu trecu mult și Gerold deveni de-odată, ca prin farmec, un om serios și de 'nțeleș.

„Herold, fiul meu, nu te înțelege! Ce ț' s'a întâmplat?” îl întrebă tată-său.

Fata frumoasă a lui Gerold se luminează de-odată, ear ochii lui negri, strălucitori, aveau o privire galeșe

„Mi-s'a întâmplat ceva bun și frumos, tată. Iubesc... și încă o fată săracă, dar înțeleaptă și din familie bună, care mă sustine cu lucrul mânilor ei. Ea mă mântuie de prăpastie.”

Acestea erau vederile moartei sale mame de care se 'nspăimântă bătrânul brav luptător. Ori de câte ori își reamintea de ea, ofta, ear gândurile sale nu să puteau deslipi de acel blond și gingaș chip de femeie, care prin blândea și lipsa ei de voință îl deveni odată povară. Acum, că era bătrân, avea o putere asupra lui, pe care măi de mult nu o cunoștea. Îi reap ru zimbetul lin și dureros, lacrimile ei, stoarse prin purtarea lui aspră și crudă, și-l cuprinsese un dor nemărginit după aceea gingașe floare, asupra căreia să descărcă ca o furtună, ceea-ce o rupse ș'o nimic.

„Dar băiete, nu înțelegești tu că pe lângă cea măi mare bunăvoință, nu te poți căsători cu o fată săracă. Averea ț' ai risipit-o. Sau vrei ca acum la bătrânețe să mor de foame pe lângă penzia m'a. Din parte-mi...”

„Nu, tată! voi ieși dela miliție.

„Tunete și trăsnete, aceasta nu o vei face!” strigă el furios, plin de mânie și durere. Să-ți stric' cariera din cauza unei fete obscure — măi bine ț' ai trage un glonț în cap! Ceriule, cum de nu trimiți un rășboi rațional asupra acestui băiat fără rațiune?”

Gerald zîmbi lin. Acesta era zimbetul indulgent, moale și dureros, al mamei sale: „Vom aștepta tată dar nu un rășboi, ci o dulce pace — fericirea!”

Ce-a înțeles sub aceasta? La tot cazul, vor aștepta trei ani.

În acest moment sună clopoțelul dela ușe pași elastici să auziră prin coridor — zîngănit de sabie.

„Bună dimineța, papa!”

Pe prag apăru un frumos ofițer de husari.

„Nu te conturb?”

„Nu, din contră, băiete!”

„Am să te rog de ceva, papa!”

„Hm!”

„N'ai voi, ca azi în presara Crăciunului, să cinăm împreună?”

„Unde, la Unicum sau la Cerbu?”

„La — d-șoara Gertruda Collin, mireasa mea.”

Majorul se ridică repede de pe scaun.

„Nu-mi aduc aminte, să-ți fi dat vre-o mireasă! A, dama aceea — mănăcă tu unde vrei! Eu măi bucuros voi cina în societatea menajierei mele, care la tot cazul e o persoană măi respectabilă.”

Tinerul ofițer se ridică și el.

„Sper că n'ai avut intenția să-mi insulti mireasa, tată! Cine o face aceasta, acela măi insultă pe mine, și încă n'am depus haina regelui.”

„Spre fericirea ta, băiete!”

„Ba spre nefericirea mea, tată! Voi am tocmai să-ți împărtășesc, că mi-am înaintat deja abdicerea. — Sper că de anul nou voi fi liber. Mi-s'a oferit la ministerul de culte un post, care măi va pune în plăcuta poziție, d'a-nu' întemeia și eu o casă unde voi introduce pe Gertruda mea.”

„Așa departe ai ajuns? Cu aceasta îmi declari rășboi în toată regula! Bine, băiete. Mi-am înmormântat fata, fără a murmura, voi măi avea încă atâta tarie de suflet ș'ascult în liniște și sunetul clopoțelilor la moartea fiului meu. Căci — ascultă ce-ți spun! Dacă ieși dela miliție, atunci nu măi ești fiul meu!”

Tinărul bărbat voi să-l prindă de mână; însă bătrânul îl respinse. „Dute și te resgândește! Sau m'ascultă, sau — azi ai văzut pentru ultima oară, pe tatăl tău!...”

Gerald se duse. Tatăl său sună cu vehemență.

„Spune doamnei Stoller, zise servitorului ce întră, „că astă seară voi mânca singur acasă. Să se îngrijască de o mâncare bună!”

„La poruncă, dle major!”

„Apoi adu-mi cisme și mantaua! Voi să ies la preumblare”. Da, avea lipsă de aier, distracție și tumult de stradă.

Majorul trecu în strada principală, unde frecvența era de un caracter măi ales. Amândouă laturile erau țixite de brazi, carii de carii măi frumoși, să părea că te afli într'o mică pădurice, cu miros plăcut și aer de primăvară.

Îi atrase atențiunea o domnișoară cu un băiat.

Era atât de drăguț mititelu, încât majorul într'un moment de însuflețire, îl atinse pe umăr.

„Așa un brad uriaș, pentru un pitic de omuleț?” întrebă el.

„Oho!” răspunse mititelu cu 'ndrășneală, „acesta a fost și el odată mic, și eu vreau să mă fac mare.”

Atins, privi majorul în dulcea și blonda față de copil, cu ochii strălucitori de cicoare. Era posibil? Acești ochi îi reaminteau alți doi, tot atât de albaștri și îndrășneți.

„Și acest pom mare, nici nu e pentru mine”, adause mititelu. „Voi să-l duc lui tata-moșu.”

„Așa! Sigur că va fi un domn bătrân și bun, pe care îl ai foarte drag?”

„Da de unde! Tocmai că e rău, și nu-l am drag nici un pic; însă mama zice că, trebuie să ne împăcăm cu el. Este papa al ei, și părintii își iubesc întotdeauna copilul.”

„Dar Hans, ce tot spui tu acolo!” îi zise domnișoara dojenindu-l. „Asta nu-l interesează de loc pe acest domn străin.”

Majorul salută cu politeță. „Totuși”, murmură, „copii sunt amuzanți. Dar nu vorbesc din experiență. Așa dar Hans te chiamă? Atunci dar suntem tizi. Și acel tată-moș rău, va avea un pom de Crăciun?”

„Sigur”, răspunse micuțu într'un ton bătrănesc, „și încă unul cu multe și frumoase luminări. Eu însumi îl voi duce. Am curaj, și papa zice că doar nu mă va mânca.”

Majorul rîse atunci atât de ironic, în cât mititelu tăcu intimidat. „Voi să-ți dau un sfat bun, mic ștrelgar ce ești: Ține pe seama ta pomul de Crăciun! Tată-moșii sunt câte-odată, teribili mâncători de oameni!”

Și învîrtindu-se într'un calcăi, se depărtă fără a măi saluta—și până acasă nu să măi opri.

Pe masa de scris află măi multe lucruri sosite dela postă — d'asupra o scrisoare. Tre-sărind, privi bătrânul domn la adresă. Acui era scrisoarea asta?

Îl luură ameli, așa încât a fost nevoit să șeadă. Cu mâna tremurândă, rupse plicu și ceta:

„Hotel-Central. Scumpul, neuitatul meu tată”, și măi în jos o scărțială de copil: „și iubite tatămoș!”

„Oho! Al cui tată și tatămoș sunt eu!” strigă majorul infuriat, pe când ochii i-se înpăinjiră. „Ce credeți voi vagabunzilor că mă veți prosti? La draci!” deschise ușa cuptorului și aruncă scrisoarea necetită 'n flacări. Așa! și respiră adânc.

„Doamnă Stoller”, strigă el cu o voce cutremurătoare, să nu lași pe nimeni să între azi la mine! Spune-o asta și prostului de Schulz! Vreau să fu singur.”

După masă să culcă pe sofa, ca să-și ție siesta.

Dar să întâmplă altfel. Atea își închise ochii, și căzu într'un somn adânc.

I-se părea că se află într'un loc, unde era întrunec beznă — era prizonier, cu inima palpitândă își aștepta sentința de moarte. Un sgomot surd să auzia din depărtare, apoi deveni din ce în ce măi slab. „Dacă va înceta atunci va trebui să mor”, se gândea el. De-odată se auzi un sunet măi lămurit. Trag poate clopoțelul sërmanilor pecașoi? Să auzi măi tare, măi răsunător. Un sunet de clopot, era urmat de altul, până-ce lumea era plină de un singur mare și sərbătoresc răsunet. Acesta nu era clopoțelul sërmanilor pecașoi, ci clopetele bisericilor vesteau pacea cerească.

„Pace pe pământ!” sunau ele. „Pace — Pace!”

Și el, prizonierul, în lanțurile singurătății și al întunerecului, își împreună mâinile: „Bine

ai venit, o sfântă Pace — Tu Christ al grației eterne! Fii binevenită 'n lume și 'n inima mea!

„Hans!“ răsună o voce. „Hans!“

Adormitul să sculă repede. Cine l'a strigat? Zăpăcit își frecă ochii. A visat, totuși în odaie era aproape așa de întunecat, ca într-o temniță. Să înseră pe nesimțite. Unde era Schulz — unde era menajera lui? Nu se auzea un șopot afară 'n coridor? Pentru-ce îi palpita inima cu atâta înverșunare?

Atunci ușa se deschise lin. O lumină orbitoare. — Ca atins de trăsnet, majorul să clătina și căzu în jețul său: apoi pe prag apăru un frumos și blond copil, cu un pom strălucitor.

„Iubite tatămoș, aci suntem cu toții, spre a-ți dori sărbătorii fericite — cu, mama, papa, unchiu Gerold și Gertruda, mătușa cea nouă. Noi toți te iubim foarte mult —

„Ba da, tată! Ba da, papa!“ i-se răspunde ca un sunet de clopote și voci de pace. În același timp ingenunche cine-va înaintea lui; o tinere, blondă femeie și un bărbat imponent, ear la spatele lor, stau mână 'n mână, fiul său în haina neagră, simplă de cetățean, cu o față sveltă și frumoasă, îmbrăcată în haină albă — Într'e toți însă, cel mai strălucitor era, drăguțul copilăș, cu bradul încărcat de luminări.

„Ce voiți dela mine?“ țîșni majorul, cu un ultim rest de încăpăținare.

„Să-ți dăruim acest pom de Crăciun, tatămoșule, și să te iubim!“ strigă copilul.

Afar' se auzeau sunete sărbătorești — și suspinele line ale ingenunchiatei, blonde femeii, să amestecau cu vocea dulce de copil: „Nu plânge, mamă! Tatămoșu nu-ți face nimic. Il cunosc. Azi-dimineață, când m'am dus, cu domnișoara, să-mi cumpăr bradu, l-am întâlnit, și era foarte drăguț“.

Dar, mă strengarule, tu spuneași că nu iubești de loc pe bătrânul acela rău!“ se răsti majorul.

„Ei, apoi eu n'am știut, că tu ești tatămoșu meu“, răspunde copilul curajos. „Acum știu, și te iubesc!“

„Acesta — acesta e un asalt rafinat!“

„Nu“, zise tinera fată în haină albă, care era la brațul fiului său, privind-l cu ochii strălucitori: „Acesta este iubirea!“

Afară se auzeau sunetele clopotelor, din ce în ce mai puternice.

„Da, iubirea!“ strigă majorul învins, și atrase pe mititelul la sine; ear cu mâna dreaptă netezi părul blond al celei ingenunchiate. „Tu, tu, copila mea, Milla mea! Și acesta nepotul meu — ear colo fiul meu — nu, fiul meu, și voi, ficele mele!“

„Tată!“ strigă Gerold emoționat, și plin de fericire conduse pe frumoasa fată în fața uii. „Binecuvintează-ne! Binecuvintă pe Gertruda mea, care m'a mântuit de prăpastie“.

Bătrânul domn de zăpăcit ce era, nici nu știa ce mai face. Fără voie o primi în brațele sale, un cap blond să aplecă spre fața lui, mâni bărbătești, strîngeau pe ale sale.

„Da copii mei, da! Gertruda, Milla — lăsați-mă să respir mai întâi! Veți avea totul — binecuvîntarea mea, împăcarea, da! Și după ce mă veți fi sărutat cu toții pe rînd, ficele mele vor putea ajuta lui Schulz al meu și doamnei Stoller, fiind că vom serba presara Crăciunului aci la mine, cu toții împreună!“

Drăguțul băiețel luându-și poziție militară, salută ca un vechi soldat.

„La poruncă, d-le Major — tatămoș!“

ZADARNIC...

De: Dor.

Zadarnic vreau, căci nu-ți știu spune

Iubirea mea întreagă;

Cuvinte nu-s, nici vers de strune,

Pe cât îmi ești de dragă.

Un necuprins de vrăji îmi vine,

De când te-am strîns pe subsuort...

Te-aș vrea să fi în veci cu mine,

Să te sărut de miț de ori!

Ca 'n alte dăți să-mi stingi din focul

Ce-mi mistue, turbură simțirea,

Sub brațul tău să gust norocul

Cel dă numai iubirea...

Și 'nmărmuriți în fericire,

Robiți noi doi d'un singur dor:

Decât te oș da pe nemurire,

Mai bine-aș vrea la sin să-ți mor.

Că 'n ori-ce vreme, de-mi treci prin minte.

Cutremuri mi făcea:

Mai dragă-mi ești decât 'nainte —

Tu, Doamne 'mi vezi credința!

Că 'n vis și treaz și 'n rugăciune,

Îmi vin fiori, de-s nu știu cum...

E dorul tău, și nu-ți știu spune

Ce suferinți mă sbat și-acum!

SFATURI BUNE.

Cum să ne ferim de oftică?

De Dr. At. Brădean.

Sănătatea o o comoră pe care când o avem, — puțin o prețuim, Dacă o pierdem, alergăm după ea zi și noapte.

Dintre problemele, ce au preocupat omenimea, până în ziua de azi multe s'au rezolvat. S'au aflat literile, s'a descoperit puterea aburilor și a curentului electric și s'au inventat multe de toate, ce azi servesc spre fala omenimei. O problemă însă a rămas și până în ziua de azi neresolvată, — leacul ofticei încă nu s'a descoperit. E adevărat, că și studiul tuberculozei a progresat foarte mult. De când anatomia a înaintat și cunoaștem internul omului, ipotezele cele multe a tuberculozei au căzut, ear' azi știm cu siguranță, că oftica e o boală lipicioasă și se capătă prin un bacil, care se numește bacilul tuberculozei. Știm mai departe și aceea, că tuberculoza încet, dar' neîntrerupt își adună victimele, astfel că $\frac{1}{7}$ a mortalității o cauzează oftica. Bacilul tuberculozei l'a aflat savantul profesor de medicină Dr. Robert Koch, la anul 1881, ear' experimentările cu lecuirea ofticei decurg zi de zi, așa că doară nu va trece multă vreme, până ce se va vesti lumii bucurie: s'a inventat leacul ofticei. Guvernul țării noastre cu deosebită atențiune urmărește toate fazele studiului tuberculozei. Nu de mult a edat o broșură, în care ne dă sfaturi cum să ne păzim ca să nu ajungem în ghiarele acestei boale. Eată în reasumat, ce zice aceasta broșură:

Oftica e o boală, care se estinde în ascuns și când o simțim, deja de mult pusliește în plămâni. Tuberculoza nu atacă pe fiecare om într'o formă. Sunt oameni, cari o capătă ușor. Alții indivizi sunt aceia, cari se nasc din familii, în cari tuberculoza s'a ivit deja. Oamenii aceștia trebuie să fie cu multă atențiune. Trebuie să caute să se întărească.

Mijloacele, cari ne întăresc și ne fac rezistenți tuberculozei, sunt următoarele:

Aerul. Acesta e cel mai esențial mijloc pentru viață. Fără aer nici o minută nu am putea trăi. Când inspirăm, atunci tragem în noi aer, și dacă acesta e stricat, tocmai așa strică sănătății ca și când am fi mâncat mâncări stricate ori înveninate. Nu numai aerul acela e stricacios, care imediat cauzează boală, ci și acela, în care ne putem întreține pe-o câțeva vreme.

Cel mai bun aer, e aerul liber. Țeranul în acest aer trăiește, când își caută de lucru. Aceea smintă, are însă țeranul, că de aerul odăii, în care asemenea petrece o mare parte a vieții, puțin se ocupă.

Locuința, care nu se poate aerisa bine, nu poate să aibă aer curat. Deci ferestrele locuinței să fie astfel făcute, ca odăile să se poată aerisa cum se cade. Dar' ferestrele sunt necesare nu numai pentru aerisire, ci și pentru slobozirea luminii soarelui. Locuința, în care razele soarelui nu străbat, nu e sănătoasă. Razele soarelui nimicesc mai sigur microorganele, cari produc diferitele boale contagioase. Oamenii, cari trăiesc în odăi, unde soarele nu străbate, sunt palizi și fără viață, tocmai ca plantele ce cresc în pivniță.

Nutritia e a doua recerșă a sănătății. Foamea numai prin mâncare o putem alina. Dar' nu toată mâncarea e într'o formă nutritivă. Sunt alimente, cari numai umplu stomacul, dar' nu dă nici o tărie corpului. Cele mai bune alimente sunt: pâinea, carnea, slămina, brânza, ouele ș. a. Pruncii, cari se nasc din familii, în cari tuberculoza s'a ivit deja, trebuie bine alimentați. Nutrement bun pentru copii este laptele de vacă, capră ori oaie.

Ocupațiunea încă are mare efect asupra sănătății. Oamenii cu plămânii slabe să se ferească de ocupațiunile prin cari sunt constrinși a se întreține în aer rău, ori în aer ce conține mult praf. Așadară oamenii cu plămâni debile să nu se facă băieși, merrari, cioplitori de petrii, lucrători la fabricile de tutun, zidari, pălărieri, pilari, croitori. Asemenea au să se ferească de ocupațiunile prin cari sunt espuși la frig mare ori călduri strajnice. Așa e serviciul la tren, la mașini, la turnătorii de sticle ș. a. Omul ce inclinează la oftică să-și aleagă atare ocupațiune, prin care i-se dă posibilitatea de a sta la aer liber. Astfel de ocupațiuni sunt: economia, grădinăritul, măcelăria ș. a.

Oamenii, cari își aleg ocupațiunii necorespunzătoare construcției lor organice ușor pot deveni ofticoși, măcar să nu fi avut inclinare spre această boală. De aceea e foarte de lipsă ca indivizii, cari se ocupă cu ocupațiunii neprielnice sănătății lor, să grigească bine de sănătate și cel puțin timpul liber să-l folosească pentru a sta la aer curat.

Beția și peste tot viața desfrănată încă strică mult sănătății. Aceasta patimă duce pe om la ruină morală și materială. Oamenii bețivi devin ușor ofticoși, ear' oftica în atari casuri se răsbună nu numai pe cei bețivi, ci și pe urmașii lor. Pruncii, cari se nasc din părinți bețivi, de comun vin pe lume cu un organ debil, care inclinează la tuberculoză. Din părinții bețivi se nasc mai departe idioții, epilepticii și alți indivizi cu boale mentale.

Și precum aceste indicațiuni servesc la întărirea corpului și prin urmare la scutirea de a cădea în tuberculoză, tocmai așa servesc și ca teme de vindecare pentru individul, ce a căzut în oftică.

Pe cei ofticosi imediat trebuie să-l facem părtaş de aer curat, de nutrire corespunzătoare și să-l izolăm de ocupațiunile ce-l strică sănătății. În tămăduirea tuberculozei nu leacurile sunt esențiale, ci împregiurările pe cari le-am amintit mai înainte. Dacă așa vom proceda, pe mulți ofticoși îi vom mântui, căci tuberculoza nu e boală incurabilă, dacă ne folosim de toate, — la vreme.

Aerul rău pentru omul ofticos e — otravă. Aerul dela orașe în general e stricacios pen-

tru cei ofticoși, asemenea și aerul liber nu totdeauna e prielnic pentru cei tuberculoși. În finiturile, unde vântul de mează-noapte adese-ori se ivește — ofticoșii să nu se întredină.

Stomacul ofticoșilor de comun e slab, de aceea și nutrirea lor merge cu greu. Ofticoșii deci să se nutrească cu mâncări ușoare și nutritive; atarî alimente sunt în prima linie laptele, — apoi carnea și pâinea.

De ocupațiunea prielnică sănătății lor, dacă e posibil să se aște, sau cel puțin să pauzeze până se întresc.

Și fiind-că smânta ofticii — baccilul — se află în scuipatul bolnavului, să avem grijă, ca ofticii să nu scuipe pe padiment, ci în scuipătoare ori alte vase cu apă ori cu fluidități disinfectoare, a căror conținut trebuie îngropat în pământ. Flegma aruncată pe podea cu timpul se uscă și apoi în formă de praful se mestecă în aerul din odaie, prin ceea ce indivizii, cari stau în coatingere cu cei ofticoși, ușor pot trage în ei baccilul tuberculosei.

Din acest motiv ministrul de interne a dat ordin, ca în toate locurile publice, unde se adună mulți oameni, să se pună scuipătoare, ca astfel scuipatul oamenilor numai aici să ajungă. Conținutul acestor scuipătoare, asemenea trebuie îngropat în pământ ori aruncat în locuri unde nime nu ajunge.

Acestea sunt regulile de aur ale ofticiei. În modul acesta putem să ne ferim de ofticie și pînă-ce din viitorul încă necunoscut să veni îmbucurătoarea veste, că s'a aflat medicul tuberculosei, să ne ținem de regulile acestea și atunci tuberculosa tot mai rar și mai rar se va ivi între oameni.

COLINDĂ DE CRĂCIUN.

Colo jos, doamne mai jos,
Jos în câmpu săcătos
Este dalbă mănăstire
Cu 9 uși 9 altare
Cu altarul sus pe soare
Cu ușile jos pe mare.
În altarul cel mai mare.
Slujba mândră ce era
Slujba mândră cine-o cântă
Că ne-o cântă sf. Iuon
Sânt Iuon cu sf. Ilie
Slujba mândră ce ne-o cântă
Slujba mândră cine-o ascultă
Maica sfântă c'un fiu micuț
Cu un fiu micuț 'n braț.
Fiu sfânt începe a plânge
A plânge și-a suspina.
Maica sfântă își grăia:
— Tac! fiule, tac! nu plânge,
Că maica ți-o da 2 mere 2 pere,
Fiul sfânt că nu tace
De mai tare că plânge
Maica sfântă grăie
Tac! fiule, tac! dragule
Că maica ți-o da
Două fuse argințele
Fiul sfânt își grăie(le):
Nu plâng eu maică de ace
De plâng maică de ce ved
Că în orașu jidovesc
Ved meșterii meșterind
Și mie cruce făcend,
Da n'o face cum să face
Ci-o face din lemn de brad,
O maică cătu-i de 'nalt
Și de lat cătu-i de lat
Numai maică ce-i săiț (cioplit puțir)
Și ved faurii făurind
Și mie cuie făcend
În talpe să mi-le bată,
Tot în talpe și în palme.
Alții mie groapă-mi sapă;
Da nu sapă cum să sapă
Ci-o sapă de 3 stat de bărbăți.
Numai tu maică te du
La Iuon săntion

Sânt Iuon și la Ilie
Sânt Ilie să mute carte 'n stânga
Cruce sântă în dreaptă
Să ridice slujba mai sus
Doară cântă cocoșii
Că ne n'ngroapă jidovii.
Maica sfântă să duce
La Iuon săntion
Și din graiu așa graie-(le)
Mai Iuane săntioane
Sânt Ilie și proroc
Mută-ți carte 'n stînga
Cruce sântă 'n dreaptă
Doară cântă cocoșii.
Iar Iuon sânt Iuon
Și Ilie sânt Ilie
Mută carte 'n stînga
Cruce sântă 'n dreaptă
Slujba sus ridică
Și cocoșii negri cântă
Și jidovii să alină.
Jos pe gura iadului
Acolo-s acolo-r fi
Și acolo s'or munci
Pân la seara de județ,
Vezi tu trupe păcătos,
Zice sufletul frumos,
Ce mai rabd eu pentru tine
Nu-le rabzi tu pentru mine,
Ci le rabzi tu pentru tine
Ca amândoi noi le-am făcut
Și amândoi să le răbdăm.
Cruce albă întoarsă 'n masă
Să fi gazdă sănătoasă
Cu dalba corinda noastră!

Vascau.

Vosilie Sala.

Buna înțelegere între frați.

„Mărire într-o col de sus lui Dumnezeu,
și pro pământ pace, între oameni
bunăvoire!“

Așa au cântat îngerii lui Dumnezeu de-a supra peșterii unde s'a născut Isus. Ear păstorii ascultând dumnezeiescul imn, în genunchii au căzut și s'au închinat, preamărind și ei pe Dumnezeu în cântece de fluere. Astfel s'a pus temelia păcii, vindu-se cele de sus cu cele de jos.

Au trecut de atunci aproape 2000 de ani.

Și oamenii, ținut-au ei oare pacea cântată de îngerii lui Dumnezeu?... Ascultat-au ei mai târziu glasul Fiului lui Dumnezeu, glasul Pruncului născut în peștera păstorilor și înfășurat în scutece omenesti... care pace a venit să vestească?... Nu! Pre Fiul-Omul l-au restignit; glasul îngerilor l-au desprețuit; între sine s'au răboit — și se răboiesc merou, până în ziua de astăzi.

În locul păcii — ura s'a incubat în inimile oamenilor; în locul bunăvoirii, răutatea, duhul împărăcherii și al dușmăniei s'a sălășluit în sufletele negre; în locul cântărilor dumnezeiești, blăsteme, înjurături și glasul pismei sună de pe buzele lor.

Aceste adevăruri triste le aflăm la toate popoarele, rind pe rind, perondându-se din veac în veac, legate de olaltă ca zală a lungului lanț istoric, ce se trage ca un fir roșu prin toate faptele popoarelor, atât în viața politică, cât, durere, și în cea bisericăscă; dar mai ales le aflăm la poporul, la neamul nostru românesc. Următorii al marelui popor Roman, l-am moștenit și însușirile rele: ura, pisma, dușmănia, destrăbălarea, cari l-au trântit din culmea măririi sale în noroiul demoralizării, și prin aceasta la periore.

Și să nu ne cutremurăm, când aflăm aceste triste adevăruri?... Să nu ne cuprinză griji adânci, când vedem zi de zi că și la noi pe toate căile întâlnim ura, pisma și dușmănia, cari strică pacea între locuitorii comunei, sparg fericirea familială, rup legăturile între căsătorii, învrăjbesc părinții cu pruncii, varsă venin otrăvitor în inimile fraților.

De aceste însușiri rele, de incubarea acestor păcate negre în inimile Românilor s'a înfiorat poetul când a strigat în glasul desperării: „Pe voi Vă nimiciră a pismei răutate și oarbă neunire“... și, o Doamne! câtă pismă, câtă răutate, câtă „orbă neunire“ vedem și azi domnind cu fală și isbânds între frații noștri. Să ne cunoaștem greșelile, și să nu ne rușinăm a le arăta, în liniamente generale; cunoscându-le, să învățăm a ne feri de ele și a le stărpi din sânul nostru, până nu e târziu! —

Nu scriem fantasii, nici combinări din aer culese, ci înșirăm adevărate fapte durcroase, pe-

trecute între frații noștri, între inteligența noastră dela sate, între preoți și învățători, între aceștia și popor.

Nu vom numi nici locuri, nici persoane, căci nu este scopul nostru a amări inimile oamenilor, ci numai a arăta faptele rele petrecute între ei. Și fiind acum timpul eroci, când și poporul odichnește după grele munci de vară și toamnă, voim a-i atrage și lui luarea aminte asupra nefericirilor, ca cetindu-le, să știe și el să se ferească de ele pe viitor.

Eată câte-va exemple.

Era în ziua de paști. În orașul N. se jucă băeții cu ouă roșii. Înaintea bisericii era o baie mare, căci ploase mult în săptămâna patimică. Copilul primarului s'a pus la ceartă cu copilul învățătorului. Și copiii — știu toți foarte bine, curând trec dela ceartă la bătaie.

Bătându-se s'au împins unul pe altul până-al primarului a căzut în baltă.

Plin de noroi pe hainele de Paști, s'a dă acasă.

Primarul, om bogat, și-a luat avocat asupra învățătorului. Și acum s'a început goană forma contra învățătorului. Avocatul a început a adu date despre păcatele învățătorului, și a-l acusa consistor.

Avocatul fiind cu trecere la consistor, învățătorul a devenit suspendat. Solvirea salariului oprită, și recomandarea: ca să-și caute altă stație, după ce servise aici peste douăzeci de ani.

Auzi vorbă! După-ce ai slugit cu cinste în tr'o comună 20 ani, pentru un joc de copii s'bu dălnici să-ți ieși catrafusele și să umbli după altă comună. Noroc că nici învățătorul n'a fost tufă. Nu s'a lăsat adevărat nici el ca să-l omoare la întunec, ci dacă e vinovat, apoi ziua, să văz lumea. Și după-ce rugărilor lui n'au mai dat urechi ascultătoare la ai săi, căci nu i-s'a retras nici suspensiunea, nici nu i-s'a pus în curgere solvirea salariului restant și curen s'a întors cu rugare către puterea statului. Aceasta, cercetând afacerea și aflând pe învățător nevinovat: în virtutea legii l-a repus și băgi în școală. Ear respectivului episcop pentru neșolvirea salariului, i-a rinduit o strajnică execuție.

Pentru-ce toate acestea?... Pentru ură -- pismă și dor de răsbunare.

În comuna N. s'a certat învățătorul cu notarul. Amândoi Români. Din ceartă dușmănie, și apoi — se înțelege — răsbunare. Fie-care nisui să dea pe celalalt afară din comună. Invingătoarea ieșit învățătorul, căci notarul după multe neșăzuri s'a dus la alt notariat. Urmarea a fost că învățătorului nu i-a mai succes să aleagă mai mult notar Român, ci Ungur. Și Ungur e și azi: E mai bine așa?... *

Într'o altă comună mare trăia în dușmănie preotul cu notarul. Earăși amândoi Români. Dușmănia între ei era atât de încordată, încât ori-unde se întâlneau se batjocureau imprumutat. Popa cu gură rea, ear' notarul și mai și. Inproșcările cele mai necinstite și neierlate și le-au făcut unul altuia la un banchet dat de fruntașii țărani în cinstea învățătorilor adunați acolo la conferință. La această masă, chiar aici înaintea învățătorilor și țăranelor fruntași: popa cu notarul s'au înjurat ca purcarii și s'au scuipat în față unul pe altul ca țigani la cort.

Ce morală va lua de aici poporul?...

În o altă comună învățătorul V. numai din ură și dușmănie față de unii și alții, au acusat comuna bisericăscă la autoritățile comitatului, cu înecjurarea autorităților noastre confessionale. Ne având arătările sale temei, se înțelege, tot dînsul a rămas pe jos. So naște acum întrebarea: oare învățătorul acela se va simți de acum înainte mai liniștit în aceea comună?...

În comuna N. pe lângă ale noastre 2 școli conf. gr.-ort. a mai ridicat și statul una, pentru lucrătorii dela căile ferate. Între aceștia erau și gr.-ort Pentru aceștia s'au cerut dela parohie catichet — gratuit. În parohie doi preoți și doi învățători. Preoții sub diferite pretexte au declinat dela sine acest post onorific, și plane gratuit, și au lăsat ca unul dintre învățători să fie catichet. Acesta a și propus religiuinea, copiilor gr.-ort. dela școala statului 6 ani regulat și — gratuit. După 6 ani a venit statul și a dat pe seama catichetului un hono-

rar anual de 120 coroane. Dar acum ce să vezi? Au sărit preoții cu toată energia și au pretins a fi unul din ei numit de catichet, căci „ei sunt chemați a propune religia“. Și cuvântul trup s'a făcut. Dascălul după 6 ani gratuit — dat afară, și azi popa propune religionea — pe bani!

Oare acel preot lacom, va putea pretinde, ca respectivul învățător să-l privească cu smerechie și fiiască supunere?!

In o altă comună frumoasă românească s'a certat învățătorul cu preotul. Preotul a primit cu posta un pachet de cărți pentru școlari. Le-a predat unui școlar să le ducă învățătorului să le distribuie. Ce-a făcut însă învățătorul? Le-a trimis îndărăt cu cuvintele: „că nu primește nimic ce vine dela popa!“ Acestea înaintea școlarilor — și prin școlari.

*

In o altă comună, earăși fruntașă românească, s'au certat învățătorul cu notarul. Au ațipat poporul asupra notarului, în cât vicișpanul comitatului s'a trezit de-odată cu 2—300 oameni cu pară asupra notarului. Străinii rid și se bucură de asemenea fapte. S'au luat advocați străini, cari să nu apere cumva pe notar și scrietor. S'au pornit cercetări și ascultări în contra notarului și a scrietorului. Nu s'a adevărit însă nimic ce i-ar fi putut nimici.

Poporul a plătit o sumedenie de spese, și s'a ales cu aceea, că bietul scrietor a trebuit să se ducă la alt notar. Pentru atâta frumos a fost a tulbura pacea din întreaga comună, și a cum-păta oamenii la plățirea speselor fără măsură?... Acum în comună e și mai rău: tot acei oameni, cari atunci la sfaturile învățătorului au voit să dea afară din sat pe notar, s'au resculat acum în contra învățătorului și cer nici mai mult nici mai puțin: eșirea din sat. I-au spart ferestrele, i-au junghiat vaca, i-au insultat nevasta și pe tatăl său, i-au bătut frații, l'au făcut să nu doarmă acasă ei prin alte sate și pela particulari...

Sunt frumoase lucruri acestea?... Ba să ne ferească Dumnezeu de ele; sunt lucruri cari ne duc la ruină totală și la rușine înaintea lumii și streinilor.

Am arătat puține exemple, dar știu că fiecare cetitor va afla destule în satul său și în jur.

Și nu putem noi să ne curățim simțirile de asemenea răutăți? Ba, da! Numai tarie sufletească să avem, și voința de a ne stăpâni pe noi înșine. Preoți, învățători și voi dragi țărani lăpădați din inimile voastre ura, pisma și dușmănia, cari duc la nefericire.

Puneți mâinile la pept, și acum de s'arbătoarele nașterii Domnului, cel ce pace a venit să vestească, strigați din adâncul sufletului: „Împărate cereșe, Mângăitorule, Duchul adevărului și al dreptății, Duchul buneii înțelegerii, al dragostei frățești și al păcii: vino! și te sălășluiește între noi și ne curățește pre noi de toată spurcăciunea și ispita deavolului“. Amin!

Nicu Stejarel.

TOAMNA.

De

Elena Mihulin.

E toamnă. Ceriu-i plumburiu,
Isvorul plânge n'truna.
E mut și codrul cel verziu,
Și palidă e luna.

Covor de frunze 'ngălbenit
Acopere pamântul
Ș'un cânt jalnic de mormânt,
Prin crâng șueră vântul.

Privesc la paseri, ce se duc
Spre mohorîta zare,
Cu penele vulvoiu în vânt,
Micind a lor cărare

Cu ele visuri mi-să duc,
Ilusit, ideale;
Din ochii mei o lacrimă
Pe față-și face cale

Nu plâng natura, ce'amorțit,
Căci primăvara 'nvie,
Ci plâng viața, ce-am pierdut,
Și n'o să-mi mai revie.

Din viața animalelor.

(Iubirea de mamă).

De G. Chelar.

Ingrozitoare e lupta pentru existență pe tot terenul întins al vieții organice. Nu numai că se răboiește plantă cu plantă pentru loc și lumină, animal cu animal pentru hrană și adăpost, ci mai vine și omul pe câmpul de luptă și cu armele sale superioare cucerește și decimează fără îndurare, în domeniul animal ca și în cel vegetal. O sumă enormă de ființe cade jertfă în lupta aceasta, o altă sumă tot așa de mare e distrusă prin puteri elementare. Dar natura e minunată de bogată în producțiunea sa, se reîntinereste și se primește într-una: milioane de organisme se sting abia chemate la viață, alte milioane se ivesc ca să le ocupe locul.

Foarte variat și crâncen se petrece acest războiu în regnul animal. Tactica rafinată cu care e purtat, atacurile perfide ce se dau, sunt tot atâtea dovezi de chibzuială și istețime. Deci armele de apărare trebuiesc bine folosite, ca individul expus la prigoniri să se poată salva. Animalele mai bătrâne, păite și deprinse cu greutățile traiului, vor afla căi și mijloace de a se feri din fața aprigilor dușmani, nu însă și bieții lor pui cari n'au nici o experiență și sunt totdeauna neputincioși. Adevărul e, că partea cea mai însemnată a puilor se nimicește fără a ajunge la dezvoltarea completă. Bine a întocmit cel nemărginit în înțelepciunea Sa! Numărul puilor e adese-ori neînchipuit de mare, și dacă toți ar rămânea în viață, lumea nu i-ar putea cuprinde.

Menirea supremă a individului este: a-și conserva specia. Dar mulțimea ouălor și a puilor nu hotărăște îndeajuns asigurarea speciei, în multe cazuri se pretinde și un alt valoros factor: grija părinților pentru progenitura lor, și mai presus de toate iubirea de mamă.

Mamă! Care inimă nu simte un dulce fior la auzul acestui nume? Line momente, din o lume trecută, îți răsar înainte și un chip blând te privește cu nespuse gingășie, revărsând asupra-ți numai bunătate și iubire, iubire nemărginită.

Această iubire de mamă o găsim adese în regnul animalelor. Dragostea maimuțelor pentru feții lor a devenit proverbială sub cuvânt de „dragoste maimuțească“ și în lumea noastră se rosteste în sens ridicol. Și în ce cadre admirabile ni-se prezintă acest profund sentiment, când ne cugetăm la faptul povestit de călătorul Pöppig, cum o maimuță care în urma unei lovituri (împușcături) se lupta cu moartea, având puilul său la piept, nu căzu de pe arbore în modul îndatnat, ci își culese ultimele puteri ca să se poată țiri la o ramură mai groasă, își așeză acolo cu îngrijire scumpa sa povară și numai după aceea se resturnă teapănă la picioarele neinduratului ucigaș.

Intemplantă amintită care ne zugrăvește o icoană așa de pătrunzătoare nu e izolată. Sute de exemple ilustrează în mod convingător dragostea maimuțelor pentru pui. Gândul mamei cel dintău și cel din urmă e copilul, pe care nu-l pierde nici o clipă din ochi, gata fiind deapururi a-i sări într'ajutor. Nici vulnerată nu se depărtează fără micul său odor, car' când prevede un nou atac, îl acopere cu propriul trup jefindu-și viața pentru dînsul. Moartea unui puil produce mamei cele mai adînci dureri, ba adese-ori și moartea.

Călătorii europeni cari au fost odată martori la scene, ca cele descrise, deși vânători pasionați, n'au mai avut inima a descărca arma în maimuțe cu copii, pentru-că după spusele lor, strigătele de frică ale mamelor, expresiunile de jale și durere aveau așa de multă asemănare cu cele omenești, încât îi impresionau din cale afară.

Și la alte animale putem observa această dragoste. Să privim numai pe cele de lângă casă: cănele și pisica. Ca și copiii am avut mai toți privilegiul să ne jucăm cu ele și să le cunoaștem de aproape. Cu câtă rîvnă sunt puilii lor îngrijiiți și crescuți? Cu ce bucurie și mândrie îi privește mama. Îi ține curăței și frumușei lingându-i și netezindu-i neconținut. Îi învață la joc și în lipsa unui obiect potrivit sare cu ei și-i apucă când de urechi, când de coadă. Apoi pisica nu întârzie a-i deprinde și la vînat; spre acest scop le aduce sau un șoricel viu sau vr'o păsărică. Vai de acel ce s'ar apropia să-i ia vre-un puil, numai decăt e mușcat sau sgăriat. Altcum este, dacă încearcă cineva dintre ai casei. Mamele fiind inteligente, știu că puilor nu li-se întemplantă nici un rău. Ear' de cum-

va se înșală, îi ascund și de cei din casă: îi cară cu gura într'un loc sigur.

Unele mame din neamul cânilor și al pisicilor devin pe timpul prăsilii foarte agitate și crunte. Sunt stăpânite de singurul dor: a-și vedea puilii sătui și veseli; spre aceasta țintă se îndreaptă toată străduința lor. De aci curajul și cutezanța cu care străbat în curți și grajduri chiar la lumina zilei.

Dispărîndu-le vr'un puil, nu se liniștesc, până nu-l găsească, ca să-l scape și să-și răsbune sau cel puțin să-l ușureze soarta. Naturalistul Eckström istorisește despre o vulpe, căreia i-se omorise doi puilii și i-se furase unul, că ea nu se odihni până nu ajunse pe urma celui viu. Îi așă într'o curte legat de lanț, dar nu-l putu libera. Spre a-și răsbuna, ucise vr'o patrusprezece curcani și pe cel mai gras îl puse în vitului prizonier înainte.

Un căpitan englez ne descrie un caz, unde durerea unei mame pentru pierderea puilor se potentează la extas. Spune că o tigroaică din al căreia cuib se răpise doi puilii, după multă căutare dădu de grajdul unde erau prinși. Aici deveni așa de cruntă, încât stăpânul îngrozit de furia ei porunci să se dea micilor fiare drumul.

Iubirea pentru prăsilă întinereste și invioșează pe toate mamele. Animalele de fin serioase și neimpresionabile se fac de dragul puilor ușuratic și sglobii: vaca se joacă cu vițelul de-a împunsele, oaia și capra sare după placul micului.

Interesul și preocupățiunea pentru binele puilor agită mamele în măsură neobicinuită și le încurajează la felurite combinațiuni, une-ori și pe animalele cunoscute de proaste. Craven ne spune, că o scoafă cu purcel mic petrecea peste zi într'o pădure deasă și venea numai seara acasă, ca să-și capete nutrețul. Cum ea însă simți, că stăpânul lăcomește la purcelii săi și începe a-i rări, după câteva zile veni seara singură la mîncare; purcelii i-a fost ascuns într'un tufiș de pădure.

Răsbunarea pentru suferințele puilor e o noțiă caracteristică a animalelor mari și se ilustrează de minune prin cele următoare enarate de Boutin. Un european plimbându-se odinioară călare prin regiunile selbatice din Indi, se întâlni cu o rinoceră care insistă cu mare grabire a-și ascunde odorul său din ochii inamicului. Dar fiind-că micul rinocer nu cunoștea primejdia ce-l amenința, se cam codia, și astfel neliniștită bătăna il mîna cu ritul spre pădurea apropiată. Călărețul nostru își permise gluma să sară într'ajutorul bătănei și lovi de câteva ori cu spada în micul înderțnic. Mama privi liniștită la maltratarea fiiului, deși inima îi sângera. Căci în momentul când puilul ajunse în tufiș la adăpost, ea se năpusti asupra călărețului cu o înverșunare nemai pomenită și-l urmări ca umbra, așa că el nici în tabără n'ar fi găsit scăpare, dacă nu săriau servitorii s'o omoare.

Fără număr sunt dovezile de iubire nestămată ce le arată mamele pentru puilii lor și în momentele cele mai critice, dovezi cari înduioșează chiar animalele împetrite ale vîntătorilor. Cercetînd prin șirul variatelor povestiri, stai la îndoielă ce să admiri mai mult: efanții, despre cari ne spune celebrul explorator al Africii Schweinfurth, că cu ocaziunea unei goane făcute asupra lor prin aprinderea stufului, în mijlocul căruia se ascunsese, aceste inteligente ființe își apărău puilii așa că-i stropiau neconținut cu apă din halță, până când trupul lor propriu se prăgea de flăcările mistuitoare, — sau să admiri ursoaica de ghiață, prigonită de marinarii călătorului Kane, care nemaî putîndu-și salva prin fuga puilul ostent, îl luă în brațe, îl strinse cu o labă la pept, ear' cu cealaltă flutura prin aer, ca și cum ar face dușmanilor semn, să cruțe măcar țîră viață, ei atât de scumpă.

Paserile duc o viață familiară mult mai intimă și mai armonică, căci amîndoi părinții împart truda și grija pentru prăsilă. Puilii paserilor cântărețe fiind în primele zile goi și neajutorați, nu pot urma părinților, ci trebuiesc încălziți și hrăniți în cuib. Și tala și mama aleargă toată ziua după musculițe, gândăcei și vermi, ca să le petolească foamea, ear' seara îi adorm cu ciripitul drăgălaș, cum mama din lumea noastră își adoarme în cântece copilul adorat din leagăn.

Exemplu admirabil de neobosită străduință sunt rîndunclele pe timpul creșterii puilor, când ele din zor și până seara n'au răgaz de odihnă, căci multe guri flămînde le cer de mîncare. Apoi ce frumoasă scenă ni-se înfățișează, când părinții deprind puilii la șborul prim. Cătă sfătuire, căta încurajare și ademenire! Par'că simți, cum îi cheamă și-i învață să-și folosească aripile; cum îi îndeamnă la primul salt și le arată chiar locul

unde să facă popas. Și ce amară intristare, ce durere și tânguire, dacă se nenorocește vre-unul sau cade în ghiarele vrășmașului!

Ca model de iubire și intimitate familiară poate servi și familia de potirnici. Cât timp clocește femeiușca, bărbătușul o păzește și-i cară de mâncare, ear' după ce au eșit cărdul de puț, amândoi părinții îi conduc, îi cresc și-i ocrotesc cu deosebit zel și precauțiune. Dacă simt că se apropie de ei vr'un dușman, puții se pitulesc, însă bătrânii sar curagioși în preajma pericolului, se prefac schiop și schilavi de aripă de cugeți că-i poți prinde cu mâna. Dar' îndată ce le-a succedat să păcălească pe inamic și să-l depărteze binisor, fac un ocol mare și se reintră la ceata pușorilor pribegii. Durere, că această tactică desperată nu e totdeauna încoronată de succes.

Loc de frunte între mame se cuvine și cloștelor noastre, atât în prînța hărniciei cu care îngrijește de numeroșii săi pușori cât și în privința curajului desvoltat pe timpuri grele. Când își vede ceata primejduită și agitată și iritată afară din cale; sare asupra orișărui animal, ba nu cruță nici pe om. E fapt noroc, că la ivirea uliului pe găini le cuprinde groază de nedescris, așa că incremenesc pe loc. Însă în inima de cloșcă nu încapă frică simțul de mamă îi dă curaj și energie. Pe când puții aleargă ameții, ea se repede împotriva crincenului hoț și se simte destul de tare să alunga cu modestele-i arme, cu ciocul și cu aripile. După-ace a trecut furtuna, își adună pușorii risipiți și mângându-i îi culcă sub aripile calde.

Tocmai ea cloșca merită și propelița toată admirațiunea noastră, căci ea singură trebuie să crească și să hrănească vr-o 8—14 pușori. Bărbătușul nici habar n'are de ai săi; vecinic neastîmpărat aleargă pustiu din holdă în holdă, făcând să resune câmpul de versul său de dragoșle.

Gărcanul sălbatic ar fi bun tată, pentru-că se ține de familie și o păzește, prevestește primejdia de cu bună vreme, dar în fața dușmanului e nepomenit de laș: o ia repede la sănătoasa și lasă tot neșază în spatele bieteii găște.

Mamele necăjite și părăsite de soți nuse între paseri. Dar truda și grijele lor sunt, când trăiesc veseli și draguții pușori cari se alipesc cu toată inima de scumpa lor mamă.

Simțirea puternică, manifestată de multe animale pentru progenitura lor, schițată în șirele de mai sus, dimpreună cu iubirea sexuală, iubirea de neam și cu capabilitatea de acomodare joacă rol important la prosperarea speciei. Deci ea formează un factor principal pentru stabilirea echilibrului în economia naturii. Ca și celelalte forme de energie, și ea își are izvoarele sale în puterea, care este respinsă prin întreg universul și se numește gravitațiune.

Această putere magică, vecinic nesecată și nealterată, o chiagul ce leagă atomii invizibili, crează lumii de organisme și le variază, dar tot ea și motorul ce urzeste astrii și-i dirije pe căi hotărâte.

Un episod

din viața Românilor murășeni.

De S. Secula.

Cet-ce cunosc firea poporului românesc, cet-ce l-au studiat și fără preocupare l-au judecat, fie românii fie străinii, — convin în părerea, că poporul nostru este blând și bun, — dar neîncercător.

Aceste momente caracteristice ale firei lui se pot adeveri de atari, prin cercetări de natură folclorică și prin observațiuni psihologice; dar pentru a înlătura posibilitatea presumpțiunii de preocupare din partea noastră, părăsim terenul de aprecieri de natură reflexivă-speculativă, — și prin fapte, fapte istorice, vom căuta să dovedim, că poporul român, oropsit de veacuri, are suflet superior și calități morale cari nu numai îl ridică peste alte neamuri, ci totodată i-au dat și îi dau tărie și îi sunt garanție a existenței.

Eată faptele istorice, episodul istoric pe care îl redăm, după Dr. Maria Sanctor (Arad Monographiája II. 2. p. 424 și urm.)

spre a nu ni-se obiecționa că ne provocăm la un amic al istoriei neamului nostru, pentru a învedera plastic caracterul, firea poporului român, așa cum am indigitat-o la începutul acestor șire.

In zorii zilei de 27 Iulie 1784 o ceată ca de 20 țărani români se presintă și cer intrare la castelul din Soborșin, al vicișpanului comitatului Arad, *Forray András*.

»Bandiții« — cum îi numește Forray și mai târziu d-l Márki — deși au băgat în spaimă pe castelan și deși nu puteau aduce vre-un bine, mai ales că »jafurile în comitat se cam urmau de o bucată« de vreme, — nu veniseră nici să jefuiască nici să ucidă, ci au venit la vicișpanul, ca la un »părinte bun«, să-l roage să întrevină la Impăratul, să-i grațieze; pentru-că se puteau aștepta la pedepse aspre, după-ace »făcuseră multe — furtisaguri«, ear o parte dintre dînșii erau *fugari dela armată* (și earășii mulți fugiseră în codru, neputându-și plăti birurile grele — ceea-ce domnul Márki nu relevă, dar ceea-ce a fost o principală cauză a »răsvăririi«, după cum se va vedea din cele de mai jos).

Vicișpanul Forray András, cam incremenit în fața visitei, pe care n'au avut putere și n'au îndrăsnit să o împiedece slugile sale, se declară gata de a-i satisface pe solicitorii și la condeiu, să scrie »la Impăratul« pentru grațiarea »bandiților«.

Petru Buciu, unul din conducătorii și vorbitorul jebuiturilor, apucă de mână pe vicișpan, când acela vrea să le scrie numele; și îl roagă, să nu-i scrie cu numele, căci »o mare nenorocire s'ar putea întâmpla« cu dînșii, prin aceasta. Apoi îl roagă »foarte frumos«, să meargă cu dînșii în pădure, unde mai sunt vre-o 50 tovarășii, cari le așteaptă isprava și cer și ei grațiare, — legându-se prin jurământ, în numele tuturor, că vor fi credincioși pe viitor comitatului și vor plăti dării.

Nu sânge deci, nu jaf căutau »bandiții«, ci garanție, siguranță pentru a pute redeveni factori ai ordinii publice.

Și este oare de mirat, când bieții analfabeti nu aveau încredere în ce era să scrie »domnul«? Căci mâncați erau ei și p'atunci de »domni«, cari pentru dînșii sunt identici cu: străini, exploatare.

Și cinste cuvenită, condescendență au dovedit acei inculți, față de »domnul cel bătrân«, căci pornind din castel spre codru, l-au făcut lui Forray, — care neavând cum face altfel, și-a supus capul »suferinței pentru cauza publică« — o gardă, așa zicând: de onoare.

In urma gardei, care încunjura pe nobilul prinsonier, singur călare, din tot convoiul, un »valah« dintre »rebeli« ducea un costum de haine pentru »Măria Sa«, ca să nu fie nevoit »Măria Sa« să umble într'un singur costum, ci să și le poată schimba după plac, cum e obiceiul domnilor cu dare de mână.

Porniți de dimineață, pe drumul spre Temeșești, peste Troaș, pela miezul nopții ajung la muntele Piatra-Albă, unde poposesc peste noapte, lângă un mare foc, ca să nu li-se urască și »Măria Sa« să poată dormi la căldură. Dimineața își urmează drumul spre Mădrigești-Saturu.

Prin comunele prin cari trecea caravana, oamenii cu respect își scoteau căciunile în fața d-lui vicișpan, dar nimeni nu se mira de cele-ce vede, — ci, foarte mulți se atășau.

De-odată, în drum, un cetaș mai cu autoritate între »reufacători« se repede în fața vicișpanului, cade în genunchi și cu o »oratorie ce abea s'ar putea închipui la astfel de hoți«, face solemne declarațiuni, apoi raogă și conjură pe tovarășii săi, ca: pentru toată lumea nici cea mai mică smințteală, necuviința să n'o săvârșască față cu înaltul prinsonier.

Nu e aceasta o strălucită dovadă de bună-tate și nobleță, din partea unui »bandit valah«?

»Rugătorul« din nou se adresează vicișpanului, cerindu-i să întrevină la Impăratul, pentru grațiarea lor. Vicișpanul le promite tot, tot, — dar' i-se reflectează, că au mai auzit promisiuni, promisiuni deșarte; și de aceea nu pot crede, până nu ved pece-tea împărătească...

Ajunși la Honțisor, găzduesc pe Forray la casa preotului român de-acolo, ca să se poată odihni bine peste noapte.

Aici își scrie Forray adresa către comitat, cerind grabnică intervenire la Curte, pentru grațiarea celor ce l'au deținut, pentru a fi pus însuși în libertate. Scrisoarea, scrisă în latinește, se expediază numai după-ace un știutor de latinește și increzut al oamenilor, li-o tălmăcește.

Peste noaptea de 29 Iulie fac de gardă de pază lângă prinsonier 4 oameni. La 30 Iulie îl transportă la Dumbrăvița, unde ar avea să rămână până la sosirea grațiării împărătești.

La 31 Iulie sosesc deja trimișii comitatului la Dumbrăvița, și anume: solgăbirul Pavel Stanislavovici, episcopul din Arad *Petre Petrovici* (sârb), protopopul *Petre Gherșici* și alții, pentru a pacifica poporul și pentru a mântui pe vicișpanul Forray.

Dintre 56 de »rebeli« însă numai 8 au crezut asigurării de grațiare; dintr'aceștia »numai 3 au depus armele«, dar' prinsonierului i-au dat drumul. Massa mare rămâne în spectativă, până la sosirea grațiării imperiale, care abia la 9 August sosesc.

Grațiarea s'a publicat în biserica »cea nouă« din Borosineu, — ear' după publicarea ei, la 14 August, s'au prezentat autorii »revoluției de 5 zile« la casa orașului din Arad, unde au făcut jurământ de supunere față cu Impăratul (armata), față cu comitatul (biruri), funcționarii (Forray) și domniul de pământ (zecime și angarale).

Unde sunt aci »hoșii« și »banditismele« accentuate de bietul Forray, și luate de bani bun de d-l Márki?

Oare tot așa s'au petrecut lucrurile în revoltele sârbești și ungurești?

Poporul român n'a fost nici când rebel și săngeros, ci și în zilele cele mai grele, el a știut să-și păstreze cumpetul, firea sa bună și blândă.

Atacat însă, în fața morții și terorismului de moarte, în luptele pe viață pe moarte, în marile revoluțiuni, unde firea lucrurilor aduce vârsare de sânge, — acolo tot omu e fiară... Dar' nu acele momente sunt caracteristice pentru firea unui popor, ci momentele ca cel expus mai sus.

Și dacă neamul nostru, cu firea sa, și biruit intemperiiile vremilor, se vede, că Providința a venit pe acest popor, să ajungă a se valida în viața lumii, cu această fire a sa

În păstrarea acestei fire, în cultivare minții și oțelirea în muncă îi stă viitorul, acelu viitor, pe care poetul l'a întrezărit:

Viitor de aur...

SATUL MEU.

De Tr. I. Magier.

E și el ca celelalte multe sate ce le întâlnim pe șesurile restrinse dintre munți, pe colinele și dealurile țării câtră răsărit, a căror văi și pâraie, însoțite de murmurul izvoarelor printre bolovanii și stâncile rostogolite în drum.

Observația ce o resimțim la prima vedere, e impresia acelei resinației misterioase, ce caracterizează particularitatea terenului dominat de farmecul doinei. Aceeași manifestațiune sufletească plină de modestie și cuviință cu o nuanță de rezervă tăinuie, cum o vedem pretutindena la poporul ce vorbește aceeași limbă pe cele două coaste a Carpaților ostici.

Și pe când în notă generală manifestarea vieții interne și externe a oamenilor din satul meu, ni-se exprimă în condiții comune cu a fraților din alte părți, satul meu — cum vor fi având și celelalte sate — își are și el o lume sufletească proprie, distinctă de interesele celeilalte lumi.

Momentele, actele și întâmplările din viața publică a fraților de un sânge atât răsunet în inimile lor. Se induișază, când aud de năpasta ce au dat peste frați. Se cătrănesc și agită când aud de nedreptăți. Se mahnesc auzind de suferințe și prigoniri. Se înviează și înalță în conștiință când înțeleg de acte bărbătești. Dar când ved că pe ei „ca sat“ îi amenință pericolul unei nedreptăți, ori scurtări de drept, — caracterele blânde primesc înfățișare stranie și sentimentele platonice iau expansiune de violență.

Am contemplat actele de caracter social-religios din viața lor zilnică, încercându-mă a explora și intui impresiile interne ce aceste operează asupra ființei lor psihice.

I-am urmărit în zilele de vară sub un cer de toropeală, urmându-și cu stăruință lucrul lor greu sub razele soarelui, ce-ți tulbură și facultatea puterii de judecată. Și pe când tu consideri de o jertfă individuală și numai să-și facă o cale obligată pe acest zădărnădușitor, el lovește cât e ziua cu sapa din toată puterea, solul incremenit de seceta soarelui, curgându-i sudorile și ori; tăind și legând grăul cu șelele încovoiate și fruntea aplecată în ferbința reflexului din spice a razelor pârjolitoare.

Cătră amurg când au dat recoriile, drumul de alături pustiu peste întreaga ziua, începe a învia. Trăsuri domnești îl percurg acum în intervale dese. Ies să-și facă preumblarea recreatoare după o zi grea suferită în salonul închis cu toate obloanele. Muncitorul meu, îl privește și înviorat de o dispoziție veselă, produsă de calmitatea cliimei de sară, face o glumă hazlie pe socoteala lor. Ceialalți rid cu dulce, continuând a lucra cu mai multă animație.

Rischez unuia întrebarea: n'ar dori și el să aibă rënd a ședeia la umbră, ori a vedea și pe domni lucrând pe o vreme de asta?

— Nu domnule, că n'ar fi bine. Tot omul după plânetă în care s'a născut are rinduț cum se trăiască! — Așa mi-a răspuns truditul muncitor. Glasul lui mi-s'a părut, glasul unui martir resignat cu soarta în care nu ved nici urmă de cărtire și invidie.

I-am văzut alergând după treburi și lipse, priu vânturii ascuțite, prin ploți reci; bătuți de elemente și vremuri grele, trudiți de zoală și umozii până la piele; și dacă în situațiuni grele și penibile, îl ajunge pe unul accese de amărălă și furie, scăpând o injurătură mai adese-ori domoală, în momentul următor ride de buclucul ce i-s'a întâmplat, face din el obiect de șagă înaintea soților.

S'au făcut și se face, cu deosebire din partea străinilor critică nefavorabilă, la hârnicia țeranilor, că ar fi trândavi și leneși în mare parte.

Nu-i vorba, sunt și între țerani unii, pe cari „spiritul timpului modern“, i-a împrietenit cu viața de slant și trai ușor. Cărora nu le place lucrul greu, ci o duc haimana din coaci-in-colo și se susțin mai răbdând, mai escedând când le dă mâna și mijloacele, în cari nu prea aleg. Acest fel de elemente sunt însă balastul social, ce-l întâlnim la toate popoarele și în toate clasele și n'au nimic de a face cu hârnicia întregii națiuni.

Capacitatea și dragostea de muncă a Românului nu o poți judeca, nici din lucrul ce el îl prestează în brazda domniei, ori întreprinderea societăților, cari de regulă pentru plăți miserabile ar voi să-i stoarcă forța. Aici lucră în raport cu simbria și cu combinația, să aibă și pe mai departe de lucru. Adevărata hârnicie i-o poți

vedea, în ori-ce timp, numai în lucrul său de acasă.

Privește-l pe el iarna. Pe când tu dinaintea frigului crâncen, te infunzi în odaia caldă, pe el îl vezi venind de pe drum și din pădure, cu pârul și mustețile încărcate cu promoroacă, asemenea unei ramure de iasmin înflorit; cu opinile împrejmuite de un colan colosal de ghiață, scârțând mai altfel ca ghetetele unui șef de birou, — el e tot același caracter poznaș și mulțămît. de-î faci observare la greutatea timpului și a traiului, și raportează cară-și cu tema planetei.

— Domnii au rënd să șadă în căldură, să mănce carne tinăra și să bea vin bătrân și vezi, lor le frig la căldură, noué ni-e cald în frig!

Să mă întorc însă în sat la oamenii mei, că aici și mai bine le faci cunoștința.

*

Înainte cu patru decenii, nici urmă de biserică ori școală. Bătrânii mergeau la biserică din satul învecinat alături cu o altă comună din apropiere, care încă nu ajunsese nici ca să-și aibă din propriile puteri casa lui Dumnezeu. Tinerul tot acolo umbla, ori mai corect, nu umbla la școală. Oamenii mari însă, cercetau mai cu sîrguință biserică, ca mulți din ziua de astăzi, deși aveau greutăți cu calea și îndepărtarea. În sărbătorile mari prăznuiau cu deosebire pomana morților. Prilegiul era acomodat și pentru întâlnirea oamenilor din cele trei sate, când se renoiau cunoștințele și se schimbau vorbe despre oameni și vremuri.

S'a întâmplat odată, că cei din comuna centrală să necăjească pe cei parveniți pe temeiul că aceștia nu biserică lor. Tachinarea au fost motiv suficient, că pe acestia să-i aducă la hotărîrea să se apuce de lucruri mari.

N'au trecut doi ani și cele trei sate s'au despărțit total cu biserică și școală. Și-au pus toată stăruința și au învins toate jertfele ce li-s'au cerut la ridicarea bisericii și a școlii, numai să poată și ei zice, că poartă rîndul altor sate.

Acum deci și satul meu își are biserică și școală sa proprie. Și vezi, deși le place a să fali cu rënduială bună și slujba frumoasă; deși laudă pe dascălul, că învață bine în școală, că a făcut cor și cântărești și a dat la olaltă cu popa, cari și foși în mâinile lor, aceste nu-i rețin a ciopărți stola preotului și salariul învățătorului, numai de o pot face. Astfel de ciopărțire ori reducere, e privită ca o cucerire în avântagiul public a comunei.

Explicarea?... El dă și tot dă, dări și iară dări, de când se ia până se pune neaua. Rămâne adese desculț și fără sare la casă, dar n'are ce face, suspină și dă și răbdă, că are de lucru cu stăpânirea. Când însă i-se cere pentru preotul și dascălul său, știe că acolo poate și el vorbi, că are de lucru cu al sîi.

Și încă ceva. E în genere știut, că țeranul nu bucuros vede că conducătorii satului să fie de aproape înrudiți între sine, temându-se că lucră pe o mână „să vëndă satul“. Nici aceea nu-i convine, că preotul și învățătorul să se îmbogățească, căci „se domnesc pentru tare“, se răsnesc de el și fac preteșug cu domni.

Jertfese ei pentru biserică și școală și lucrul bun le place, deși mai nainte s'a expectorat asupra lui. Aceasta, nu pentru-că i-a convins de bunătaea lui, ci pentru ca într'o formă oare-care, să-și stâmpere inima necăjită de alte greutăți ce-i upasă.

Mustărând pe unul, pentru ingratitudinea ce o manifestă prin acest mod de purtare, față de cei mai de aproape binevoitori ai sîi, mi-a zis: D'apoi că cu tata și cu mama în casă ne putem sfădi, că iară noi ne împăcăm, dar străinul te bate.

Cu o instituțiune legată și ea de existența unei comunei, nu se poate satul meu lauda. N'are biră. În zilele mai bătrâne a fost și biră, și încă în stare înfloritoare, la care alergau și oameni din alte sate. Cum, cum nu, destul că înainte cu câți-va ani, căpătând anemie, a trebuit să meargă la aer mai bun. Și s'a mai rentors într'un rînd, dar nepriindu-i aerul, s'a stabilit afară la hotar în reserucea drumurilor ce leagă mai multe sate cu a căror sucurs și „puteri unite“ speră a-și adauge traiul. Oamenii nu sunt beutori. La sărbătorii și zile mari, iacă, se mai duc și ei pe la biră, parte din distracție și curiozitate, parte că unul altul să se omenească cu un preten. Nici nu-i mirare, când ne gândim la cultul clasei inteligente față de ospătărie. Și pe când un domn ce-l întâlnești rentorcându-se dela masa lui Bacchus, proptindu-se strașnic în mână și picioare contra rotațiunii violente a pământului, nu vrea să recunoască că e „în floribus“, — țeranul amezit, de departe in-

cepe a-se ruga de iertare, mărturisind sincer că e beat.

Ambiția încă nu-i lipsește. Până și cel din urmă dintre ei, e convins că el posedă un fond de o numită valoare individuală proprie. Unul ține a-se afirma prin sfătoșie în comitet ori sinod, altul ca combatant. Unul prin critica ce o face dispozițiilor luate. Unul ca om înțelept, altul ca păcălitor. Mai departe, unul ca îndrăzneț, altul ca om tare și temut. Unul ca om lucrător și cu rënduială, altul ca frumos. Tot așa vrea unul a-se impune, ca om cu bani, altul cu scrisoare și carte, apoi altul ca om cu influință și neamuri și iarăși, altul ca om umblat și pățit și altele multe sunt tot titluri de drept, din cari aproape fiecareia îi revine câte unul spre a-i scoate în evidență valoarea propriei persoane. Și după săvîrșirea într'o formă oare-care a unui lucru ori afaceri, dinsul care a desbătut la meritul ei, ține să dovedească acasă nevastă, că rezolvarea afacerii în chipul următor și rezultatul ponderosității ce a pus și el în compenă.

Și pe cât ține el la ambiția și valoarea individuală, pe atât mai mult ține la bunul renume a casei sale. Face totul când la acte familiare e vorba de ospitalitatea și buna primire a casei. Jertfește cu mână largă nu numai căștumul unui lung timp de trudă, dar își mai ia și sârjină în grumazi, numai că bunul renume a casei lui se nu se sufără scădere. Ii place cu deosebire, la ocașuni festive familiare să-i onoreze casa, preotul, învățătorul și alți negreți inteligenți, pe cari îi vede cu toată afabilitatea. Dacă însă unul dintr'ăștia își permite a ajunge într'o dispoziție prea caldă, șgomotoasă ori inconvenabilă, — mănec îl face obiect de discuție întregul sat. Da, căci țeranul așteaptă a vedea în „negreți“, calmitate, seriozitate și înțelepciune, nu om cu patimă și slăbiciuni comune.

Simțul lor de ajutor reciproc și compătinitire, nu se manifestă prin forme platonice și istepocrite, ci în formă reală și practică.

Murind soțul unuia, consăteni îi ațeargă în ajutor. Tot așa de-i arde casa, ori îl ajunge a să lovitură. Ii dau lemn de cruce, scânduri pentru cosciug, carul pentru lipsa de tras. Ii trimit — dacă e lipsă — varză, cartofi, unsore și alți articlii de lipsă pentru pomana. De au rămas înapoi cu lucrul câmpului, îi ară și samână în comun. Ii aduc piatră, lemn și material pentru a-și zidi casa. Și însuși cel în mai în bună stare consătean, care la un străin n'a mers și nu merge la lucru pentru plată nici când, atunci când la astfel de casuri de ajutorare e vorba, însuș el personal vine să participe cu mâinile, ori cu vitele de tras. De câte ori m'a cuprins duioșia la expresia atât de limpede și deamă în simțimintelor lor de caritate, fata de tovarășul lor din strămtorare. Da, căci ei își cunosc păsurile, își înțeleg perfect durerile și suferințele ce o soarte comună le-a hărăsit.

Și acest caracter caritabil, deși poartă ambiția și renumele său și-a casei sale, — e umil, îngăduitor față de ori-ce parvenit străin. Vorbește cu însuflețire, de cei ce li-se arată binevoitori. Se supune oficianților mari și micii; le dă cinste și ascultare, le respectă obiceiurile, dar la inimă nu-i încape, căci sunt de altă lege.

Știe el că gândurile, vederile și aspirațiunile a celor de altă lege sunt cu totul altele, decât cele ce încap în lumea sufletului său. Aceia ceareă după viața mai ușoară și ticiată și sunt mai agresivi în alegerea mijloacelor. Dinsul însă — țeranul — dorește să poată trăi după munca sa. Să aibă brazda unde să-și facă bucate; pășunea unde să-și crească vite de tras și de prăsilă. Dorește să aibă ce lăsa moștenire pruncilor ca să vorbească despre hârnicia părinților. Și dorește să aibă puțința de a-și agonisi bunătațile de trai, „dulceeața la casă“, din care să-și hrănească casa, să aibă cu ce face cinste și din ce se dee pomana și jertfă.

*

Când trec prin stradele șgomotoase ale orașului și privesc impetuositatea furnicarului de oameni, ce mereu se alungă și ciocnesc pentru avântagiul de existență; când ved aceeași alergare vecinică și luptă mecanică a ființelor vii, ce trăsesc fiecare în lumea lor de interese, indiferență și rece de altă lume de simțiri, — o dispoziție îngreunătoare, penibilă, simțesc că mă asaltează. Cu duioșie veselă mi reamintesc atunci atmosfera blândă și senină din sufletul oamenilor mei și doresc să regăsesc cu o oară mai nainte, frăgezimea lumii și a vieții din satul meu.

ULTIME ȘTIRI.

Votarea proiectului de lege al recruțiilor. Budapesta, 6 Ianuarie. În ședința de ieri Dieta a putut ajunge în sfârșit să voteze proiectul de lege privitor la recruții. Proiectul s'a primit cu 161 voturi contra 51.

Tot în ședința asta Polónyi a interpelat asupra reșcoalei militare din Bosnia. Răspunzând, Tisza a spus că da, s'au întâmplat lucruri slabe, dar mai mari oștirii au tot dreptul să facă rânduială și să pedepsească pe cei vinovați. Ministrul Nyiri a spus că tulburările au fost puse la cale cu multă viclenie: soldații (unguri) încă la Crăciun s'au vorbit să nu mai asculte de nimeni dela unul nou încolo, ci să ceară a fi liberați.

Uciderea unui deputat. Chichinda Mare, 6 Ianuarie. Deputatul Eremits Pál, de profesiune avocat, pe când ieșea dela judecătoria, a fost atacat de frații Mladet și George Sibru (sârbi). Întâiu au tras cu revolverele intrându-l. Nu l'au nimerit ci el a putut să o ia la fugă spre prăvălia lui Nathon Ignat. L'au ajuns însă și cu toate că s'a apărut cu oțeta, a fost ucis în chip crud. După ce de vitura bătelor de fer deputatul a căzut la pământ, i-au mai tras și trei gloanțe în cap care după aceea i-au zdrobit capu cu bătele.

Frații Sibru au usese un proces cu Eremits, care le mâncase averea de 80.000 fl. rămasă lor dela arintele lor și administrată de Eremits. Acesta și fusese osândit de Tabla din Seghedin la 2 ani temniță, dar Curia îl scăpase. Frații Sibru s'au răsunat însă în acest chip groaznic.

Războiul ruso-japonez. Petersburg, 6 Ianuarie. Eri s'a ținut un sfat, la care — sub prezidenția țarului — au luat parte marii duci Vladimir și Alexe, ministrul de războiu, cel de externe și de marină. În acest consiliu s'a redactat definitiv răspunsul ce Rusia va da Japoniei. Răspunsul este destul de pacinic, cel mai mult, cu toate acestea, se învoiesc ca el să mulțumească pe Japonia.

Folclor. 6 Ianuarie. În cercuri bine informate se asigură că prima notă rusească, sosită aici la 2 Ianuarie, n'a mulțumit pe savaeran și pe ministri. Nu se așteaptă deci ca să se rezolve pacinic conflictul ci se fac cele mai mari pregătiri pentru războiu. Rusia trimite de altfel și ea într-una oștire spre răsărit. La Vladivostok sosesc zi și noapte soldați. Dela Malta au sosit în apele chineze 5 corăbii de războiu. Guvernul japonez a comandat 80.000 tone cărbuni pentru corăbiile de războiu.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 6 Ianuarie n. 1904.

Români, stați la vetrele voastre! Dl. Ilie Martin, președinte al societății „Vulturul” din Pittsburg (America) ne scrie următoarele despre soarta nefeiciților cari se duc în America:

„Foarte multe fabrici au încetat lucru pe vreme neștiută, așa că mulți de oameni au rămas fără lucru, aproape în fie-care oraș. Și e foarte greu a rămânea fără lucru mai cu seamă aici în America, unde traiul e scump ear earna înainteașă cu un fric care te arde cași un foc. La porțile și ușile fabricelor stau lucrători eu sutele, îmbuindu-se a fi primiți și așteptând răspunsul șefului de fabrică (Boss), care de un timp e aproape le fel: „Nu ne trebuie lucrători azi”. Mulți cari au fost în America timp mai îndelungat, rămânând fără lucru, s'au întors în patrie... În America când merg lucrurile bine, omul poate să agonisească ceva, dar în vremuri grele (de criză) e mult mai greu ca la casa lui, în ori-ce stare ar fi.”

Cei cari își bat gândul să-și părăsească țeara și să plece în America, să citească și să ia aminte.

Privitor la alegerile din... ziarul „Alkotmány” dela 5 Ianuarie scrie că în comitatul Timișului se fac deja combinațiile. Astfel la Recaș ar candida tot Dl. A. Lendl, la Ciacova profesorul P. Sieges (independent), la Moravița proto-popul Ioan

Pepa ear la Biserica-Albă distinsul avocat român Dr. Roșu. Aceștia, după-cum știm, într'adevăr vor candida, cu program național și este chestie de onoare națională ca Români să-i și aleagă.

— **Circular.** Prea Cuviosul Vicar V. Mangra a adresat acum, cu privilegiul sărbătorilor, un circular către clerul și poporul de pe teritoriul consistorului Oradiei-Mari. Primind prea târziu acest circular instructiv pentru a-l putea reproduce, ne vom face plăcere a reveni asupra lui în viitorul număr pentru popor. Cu multă competență, P. C. Sa se ocupă de mișcările socialiste și proslitistice și indică mijloacele de a ține poporul în legea strămoșească.

— **Proces de presă.** Inalta oblaudire se îngrijește să nu încheiem anul fără a fi năpăstuiți de cel puțin un proces. Eri a a fost chemat la căpitanul orașului redactorul nostru responsabil dl. Russu Șirianu. Dl. Green Nandor i-a făcut cunoscut că onorabilul fibiriu Hadffy, din Sân-Miclăușul-Mare a pornit proces împotriva noastră pentru un articol apărut în Nr. 181 al „Tribunei Poporului”. Procurorul, se înțelege, a și grăbit să pornească cercetarea. Sănătoși să fim, și vom mai păți noi de stea.

— **Prigonirea puținilor deputați Slovaci,** câți au reușit să pătrundă în Dietă, pare că nu se sfârșește. Mai zilele trecute Curia a aprobat sentința prin care deputatul Valasek a fost osândit de Tabla din Pojon la 1 an temniță (în loc de 3 luni și 300 coroane amendă) și 1000 coroane amendă, și eată, acum primim știrea că alt deputat slovac, Francisc Veszlovszky, ales la Sze-nicz, va avea să stea la judecată. E învinuit că cu privilegiul alegerilor din toamna anului 1901 a agitat în contra statului maghiar. Pertractarea e pusă pe ziua de 21 Ianuarie n. la tribunalul din Nyitra. Acuza va susținea-o procurorul Chudovskyy ear' apărarea va face-o distinsul avocat Fogner care a apărut la 1893 în procesul „Tribunei”, când tribunalul din Cluj osândise pe S-pt. Albini, Russu Șirianu, Al Dorden și Andreiu Baltes.

— **Războala din Bielek.** Despre războala soldaților unguri din garnisoana dela Bielek (în Bosnia), între altele, se mai serie („Magyarország” dela 5 Ianuarie n.) următoarele:

„Soldații bătrâni (cari au implinit 3 ani de cătănie) au fugit din fortăreață sărind peste ziduri și ducându-se în oraș, s'au alăturat celor din oraș. Impreună s'au luat d'alungul orașului, cântând Kossuth — nota. Au intrat apoi într'o cărciumă unde chipurile cari înfățișau pe Impăratul li-au rupt, au găurit locul ochilor și pe unele li-au ars... Generalul a dat în urmă poruncă de „general — consignirung”. Nimeni n'a mai avut îndăruință să iasă, ear cei cari au ieșit, au fost arestați; zac în temniță și vor fi osândiți la câte un an ori două temniță de cetate, peste 70 Unguri!”

Eată la ce-i cumpenește — Kossuth — nota!

— **Altă războală militară.** Ca să dovedească legătura de sânge cu cei din Bielek, husarii-honvezi din reg. 2 dela Dobrișin s'au răsculat și ei. Cei bătrâni au ieșit adică din șir, în fața oficerilor, și au spus că ei nu mai vor să slujească, de oare-ce destul li-a fost cei 3 ani impliniți. Din porunca mai marelui regimentului, 8 dintre acești soldați au fost arestați.

— **Casină română confesională.** Duminecă la 3 Ianuarie n. s'a constituit în Petroasa (Bihor) o casină română a oficianților stabilementului Willgerodt, de care a fost vorba mai zilele trecute și în foaia noastră. Patron al casinei a fost ales exactorul averilor episcopiei gr.-cat. din Oradea-Mare, dl. Alex. Ghera, care a propus apoi să se procure pe seama casinei „Răvașul” dela Cluj și „Gazeta” dela Brașov, cari singure rezintă „naționalismul român catolic” (ipsissima verba!) Pe cât de îmbucurător e faptul că putem înregistra știrea despre o nouă asociare, de români, pe atât de întristător e faptul, că — grație patronului ei — noua asociare își începe activitatea sa făcând propagandă confesională. —

De altminteri constatăm, că între membrii casinei noi s'a hotărât să se prevină acestei apucături confesionale, propunându-se în procsima adunare abonarea tuturor foilor românești. — Președinte al Casinei a fost proclamat dl. Ioan Corbu, mare proprietar, iar secretar dl. Vasa Corbu, învățător.

— **Veniturile episcopilor catolici.** Ziarele ungurești spun că primarele dela Esztergom are un venit anual de 620.000 coroane (el spusese însă, pentru a scăpa de dare, 500.000); arhiepiscopul dela Kalocsa are 522.000 (dar și el spusese că are numai 280.000), arhiepiscopul din Eger a mărturisit 60.000 coroane ear comisia a constatat însă, pe temeiul dovezilor în scris, că are 108.000. Episcopul catolic dela Oradia are un venit de 500.000 coroane ear credincioși mai puțin decât vicarul gr. oriental din Oradia, care însă în schimb are plată mică.

Bietul Român, el cu sărăcia trăiește!

— **Catastrofa dela Chicago.** Privitor la înmormântarea celor 600 cadavre ce s'au găsit în teatrul dela Chicago, ars înainte cu o săptămână, se telegrafează: „Nu e în oraș uliță, unde să nu fi fost mort. De două zile nu vezi decât înmormântări. Dar nu se găsesc preoți și care funebre câte trebuie. Eri au fost înmormântați numai cei pe cari i-au recunoscut familiile lor și din grămezile scoase din teatru au fost duși acasă. Sunt case, din cari s'au prăpădit toți: tată, mamă și copii, căci fiind ajunul anului nou, deci sărbătoare, familia întreagă se duse la teatru, mai ales că erau și prețurile scăzute. Nu se știe să se mai fi întâmplat în lume așa nenorocire în teatru. Și pricina pentru care s'au prăpădit atâția, n'a fost focul, ci inbulzeala: pe coridoare s'au găsit sute de inși, cari s'au strivit unii pe alții; hainele de pe ei erau toate rupte și unii total goi și plini de rani. Copii mai ales erau numai bucăți de carne, abea se recunoștea forma de om...”

Concert în Oravița. Corul fraților nostri din Oravița, sub conducerea tehnică a inimosului învățător Gh. Jianu și având ca president pe mult onoratul domn Dr. I. Nedelcu, va da în seara de Sânt-Vasii în otelul „Coroana Ungariei” un concert, care va fi o adevărată sărbătoare. Se știe anume, că acest cor este reînființat abea d'un an și e compus din 70 persoane. Concertul e menit să scoată în relief nu numai însușirile artistice ale coriștilor, ci și zelul dirigentului, ear pășirea în publicitate a corului, după o pauză de 8 ani, va fi, desigur, un prilej să adune la un loc pe toți Români din Oravița și din jur. Intre alte piese ce se vor executa, este și compoziția celebrului rus Bortusinsky, „La riul Babilonului”.

— **Produsele societății călțunurilor din Arad,** se bucură deja de bun renume. Drept aceea recomandăm tuturor ca ghetete să-și cumpere numai dela numita societate pentru-că acolo se pregătesc cele mai bune, mai frumoase și elegante ghetete, din material neeseceptionabil. Și facum mai ales atent pe fiecare, că ghetetele găsite în atelierul societății călțunurilor din Arad să nu le asemene cu ghetetele ieșite din fabricile din Viena, cari numai pentru ochi sunt bune.

Marele magazin al societății călțunurilor din Arad este pe piața Andrassy nr. 22 (lângă apoteca Hajos). În vitrina magazinului se poate vedea deosebirea între ghetetele societății și cele ieșite din fabricile străinătății. Numărul telefonului 474.

— **Norocul îl ajunge pe fie-care pe unul mai curând, pe altul mai târziu.** Un așa noroc îl ajunge acum pe copii tinerei, prin aceea că părinții lor din prilejul noului an pe bani puținii, îi poate surprinde cu lucruri frumoase. Că fie-care părinte să poată împărtăși de acest noroc, pe fiul său, recomandăm publicului cetitor și abonenților nostri, că jucările pentru copii să-și procure numai în fostul magazin al Fraților Deutsch din Arad de pe piața Libertății, bazarul în desfacere a mărfurilor de Crăciun și An-nou, fiind-că acolo pot afla felurite lucruri în prețuri nemași pomenit de ieftine.

— **Serviciu bun** facem onorațiilor nostri abonenți și cetitori că acum, în pragul marilor sărbători, îi facem atenți să-și provadă lipsele de vestimente bărbătești și pentru băești, paltoane de iarnă și altele, din cel mai mare magazin de haine al Aradului, alui Frank Leo, pentru-că în acest magazin se pot căpăta hainele cele mai moderne, de croi și stofe engleze în prețuri extra ordinar de ieftine. Magazinul lui Frank Leo este pe piața Andrassy Nr. 9 vis-a-vis de noua biserică a minoriților. Cine târguește, aici, economisează mulți bani.

— **Catedrala din Sibiu** fiind ridicată deja, s'au luat măsuri să se încredințeze unui pictor zugrăvirea. După cum aflăm, între cei cari vor concura spre acest scop este și cunoscutul pictor **Zaicu**, care a studiat șase ani la școala de bele-arte din Viena, unde între alții a învățat de la marii maeștri Lalemand, Eisenmergert, Berger, Grippenkerl și alții. S'a specializat în deosebi în pictura bizantină, iar despre priceperea și zelul său a dat dovadă prin pictarea bisericii din Nădlac, F. Vârșand, Jadan, Cernetház, Secusigiu, Sas-Sebeș, Sân-Miclăușu Mare și Borlova. Toată această muncă a săvârșit-o dela 1896 încoadă, de când a terminat academia de pictură.

Pentru țărani. În ședința din urmă (Sâmbătă) Camera României a primit cu 89 voturi contra 9, proiectul de lege presintat de dl **D. Protopopescu**, vicepresident al Camerei. Proiectul de lege va fi o adevărată binefacere pentru țărani. Se știe anume, că acest proiect tinde la înlesnirea mijloacelor pe seama țăranilor cari mai mulți împreună vor să cumpere pământ dela marii proprietari.

— **Imn vieții.** Ziarele italiene aduc amănunte mișcătoare, despre ultimele momente ale lui Zanardelli. „Sentinella Bresciana“ povestește un episod mai ales înduioșător, despre lupta cu moartea, a marelui bărbat italian. În 21 Decembrie — zice — doctorul Visioli a cercetat pe bolnav mai de dimineață și a observat că starea lui Zanardelli continuă a inspira îngrigiri. Era de dimineață, dar un soare cald strălucea deja pe albastrul cerului; splendidă scântea jos lacul, iar coama munților Veronei se desprindea clară în depărtarea zării, de multe zile aerul nu fusese așa de curat, atât de blând. Medicul deschisese toate ferestrele odăii bolnavului, ca să pătrundă în odăile aerul dătător de viață. Zanardelli, care zăcea într-o odăie la al doilea etagiu al villei, așa că dela fereastră se deschidea un superb peisaj spre lac și coline, a rugat pe medic să-i apropie patul de fereastră și să-l ridice să privească afară; când l-a ajuns astfel capul într-o înălțime potrivită, muribundul și-a aruncat privirea stânsă spre dumnezeiasca priveliște. Deodată glasuri dulci și încântătoare răsunau, rupte de pe buzele sale învinețite: imne erau aceste vieții, și întrinsele tremurau toate accentele durerilor trecute și poate speranțele dulci ale unor ceasuri fericite.

„— Deschide, deschide fereastră, doctore! Doamne, de când n'am văzut o așa strălucire de soare! Și parcul! Ce superb! Deschide fereastră, doctore, deschide, să între soarele, mult soare, aici la patul meu... așa multă lipsă am de soare!“

De două zile nu citise Zanardelli, ziare. Nică idee n'avea că el suferă de cancer și continuă astfel:

„— Mi-au tot spus, liniște, numai liniște, liniște multă vindecă. Atât de mult am fost în liniște, încât acum nici n'ar mai fi tertat să fiu bolnav. Inadever, imi vine, că mă simt mai bine. Medicul vrea să mă vie? La ce? Voiu fi și așa sănătos cât de curând. Poate peste câte-va zile mă voiu scula, iar voiu începe obiceiurile mele zilnice, viața mea de muncă“.

Necesitatea creării proprietății de mijloc

De Sever Bocu.

Popor de trei milioane, câți Români trăim în statul ungar, cu însușiri de rasă atât de puternice, cu un patrimoniu de jertfe, pe cari puține popoare l'au adus, ca și noi, pe altarul naționalității lor, de ce nu ne avem poziția cuvenită proporției noastre numerice în viața publică a țării, ca popor — după cei maghiari — cel mai compact, mai tenace și mai conștient?

De ce? Sângele vărsat șiroaze de strămoși, să fi fost oare prea puțin? N'am rescumpărat totuși pe deplin dreptul la o viață, pe care cu mult înainte de noi, încă fericirii nostri părinți o visau? Sunt întrebări acestea, la cari nu odată a trebuit să se oprească mintea gânditorului, care și-a făcut vre odată obiect de preocupare: trecutul, prezentul ori viitorul poporului nostru.

Răspunsul vulgar este cam acesta: „Am fost înșelați, la 1848 am luptat, ilorăa neamului nostru am jertfit-o pe câmp de luptă, iar răsplata: am fost aserviți ungarilor“; ori acesta: „Nici

odată n'am fost uniți, nici odată primejdia comună n'a strâns în aceeași tabără pe toți fiii neamului românesc, la 1848 luptam tot atâția sub armele lui Kossuth cât și sub ale lui Iancu“. Ori în timpul mai nou acesta: „N'avem caractere, conducătorii s'au dovedit slabi“.

Nu ne mirăm de aceste rezonanțe obștești, ele sunt și firești și explicable, căci în adevăr cauzele trebuie să existe, fie în noi, fie în împrejurări exterioare, neatrătoare de noi.

Este însă ceva caracteristic, că în căutarea după aceste cauze, cugetătorii nostri, se opresc, mai toți la cele de ordin exclusiv politic, le întore apoi și resgândesc în combinațiuni posibile și imposibile și numai puțin, dar foarte puțin cercetează pe terenul, de o importanță cel puțin atât de mare ca și cel politic, din punctul de vedere al condițiunilor de fericire a popoarelor. Măcar trecând p'acest teren, o lumină clară se proiectează asupra multelor puncte de întrebare puse la sfârșitul cestiunilor cari azi par neînțelese. În zărea aceasta de lumină, vezi îndată ce absurdă e, de pildă obiecțiunea, pe care o întâlnim cu deosebire în timpul din urmă des, că am fost aserviți.

De ce?

Pentru-că nu ni-s'a încredințat nouă puterea statului în 1867 ori, — chiar așa să punem teza — că nu ni-s'a încredințat și nouă? Dar putea s'o facă aceasta Monarhul? După-cum vom dovedi mai jos, n-o putea, Căci dac-o făcea, precum înc'odată accentuăm, nu putea s'o facă, în 1867 dacă pe elementul nostru ar fi voit să răzime puterea publică a statului, să ni-se ierte a ilustra cu o exagerare, înainte cu 40 ani, cu greu ar fi aflat între Români atâți alfabeți, din cari să-și compună minister.

Puterea publică în stat, o dețin nu masele, sau mai bine zis masele proletare, ci colectivitatea cetățenilor, între cari se imparte și averea publică. Aceștia formează pirghia organizatoare, așa zisul element politic, și nu masele sërăce și fără influință asupra conducerii publice. Se știe doar, că cetățeanul, pentru-ca să contribuie și el la diriguirea afacerilor publice, are lipsă de cens, care să-i dea votul, îi trebuie prin urmare un minim de avere sau să-l dea censul, altfel față de stat, el are numai datoriile, dar drepturi nu. Când prin urmare un popor este compus numai din astfel de indivizi, cată-l un popor întreg despoiat de drepturi civice și încă în mod legal, pe cale constituțională. Unde se mai adăugăm supremația firească a claselor avute asupra celor sërăce, a mulțimei proletare, mulțime aservită și avisată la grația acestor clase, pentru-că dela aceștia își trag și existența.

Noi Români din statul ungar, o știe ori-ce cărturar, de ce furtună am fost bălăți veacuri de arindul. Nu că suntem sërăci, dar că mai existăm p'acest pământ, este mirarea tuturor, că și-au dat osteneala a ne resfoi istoria. Nu este fără îndoială un titlu de rusine pentru noi, sărăcia noastră, căci dacă suntem sërăci, este numai pentru-că alții s'au îmbogățit din crunta sudoare a românului... Dar viața nu primește scuze, adevărul e necruțător, iar acest adevăr ne spune, că cu toate progresele uimitoare ce am făcut, socotind și pedecile ce ni-s'au pus în cale de o stăpânire dușmănoasă, nu stăm nici azi pe treapta, d'a putea lua lupta fie cu maghiarii, fie cu sașii, ori cu nemții ba chiar cu sërbi, cu cari măsurarea este în condițiuni mari egale.

Ce puteam fi deci pe vremea, când pretindeam a fi fost aserviți?

Și azi, slabi suntem în sate, slabi în comitate în cari cu numărul covârșim cu sutele de miș pe alte neamuri, iar orașe nici unul singur nu avem, unde noi să fim stăpâni.

Dacă urmează că preocuparea principală a conducătorilor români, trebuie să fie regenerarea economică a poporului.

Regenerare economică, eată devisa înaintea căreia toate problemele trebuie să cază pe al doilea plan, devisa spre care trebuie îndrumați fiii neamului nostru ca spre o înaltă chemare, care alte dată era servită cu spada, cu prețul vieții, devisa care nici când nu va putea fi îndestul repetată și propovăduită acestui popor.

Căci regenerarea aceasta cuprinde un imens de vast program al activității naționale. Sunt enumerate căile, foarte multe izvoarele bogăției naționale. Nu va trebui însă să umblăm pe căi necunoscute, linia dreptă suitoare a mării altor popoare ne stă înaintea, n'avem decât s'o urcăm cu bărbăție.

Poate, lupta noastră va fi mai grea. Dar asta e un cuvânt mai mult, pentru a realiza principiul primit de popoarele înaintate, că în lupta economică individul nu trebuie lăsat izolat; singur sucombă și nu poate învinge greutatea, ci trebuie să se facă întovărășiri, unire de puteri, cari răsbesc cu mai mult succes.

În special noi, Români, popor agricultor ce suntem, avem bine indicată linia de apărare pe care trebuie s'o întărim. Noi orașe n'avem, meseriași n'avem, casa noastră mijlocie, carei precum am arătat, este sufletul unei organizații, naționale, trebuie s'o recrutăm din proprietatea rurală. În orașe acțiunea de maghiarizare nu ne poate pricinui pierderi simțite, pentru-că element românesc acolo numai puțin avem. *Satele trebuie să le întărim.*

Locuitorii satelor trebuie să fie preocuparea noastră de căpetenie, pe aceștia să-i grupăm în societăți de cultură, economice și în deosebi în reuniuni agricole, ca în chipul acesta să-și poată mai ușor câștiga condițiunile dezvoltării economice.

Scopul acestor reuniuni este a crește Români buni, cetățeni folositori patriei, oameni cu stare și cu învățătură, ea dintre dinși, din sinul poporului nostru cuminte, din fiii săi argincioși să iasă conducătorii firești ai satelor.

Tari în reprezentanțele comunale, cari în congregațiile comitatelor, nebiruiți în cererile noastre electorale, vom fi numai atunci, când vom avea proprietate de mijloc, întărită pe o linie întinsă. Atunci încetul cu încetul se va desfăce de corpul național părghia străină care azi se hrănește din sudoarea lui, vor dispărea elementele străine, adunate de vremuri, pe care un corp național sănătos le va scutura de pe sine și va începe înflorirea unei nouă vieți.

Scopul acestui articol este de a atinge generalitățile și am trece peste marginile lui, dacă am intra în discuția specială a principiilor de urmat pentru ajungerea acestei mari probleme.

Aceasta de altfel este și partea mai grea a cestiunii, căci principiile ce le poate avea dela alții, trebuie adoptate potrivit nevoilor intime, scoase din viața și împrejurările noastre.

Dar tocmai fiind mai grea, credem că va întâlni erubiția intelectualilor nostri, va îmbia un prilej de meditație în decursul sărbătorilor, va provoca un discernement de idei, o discuție publică asupra cestiunii, care la tot cazul ar fi cel puțin atât de folositoare, ca și dese excursiuni pe câmpul activității ori a pasivității parlamentare.

CARTI BUNE.

Călătoria M. Sale Regelui Carol în Bulgaria

— Conforință de căpitanul Alex. D. Sturza. —

Conferința de față, care s'a ținut înaintea corpului ofițeresc în București, la însărcinarea primită de Batalionul 2 vânători, în urma unui înalt Ordin, are de subiect istoricul zilelor de 29 și 30 Octombrie 1902. Prin felul, cum e alcătuită, ese însă din cercul restrâns al unei interesări pur militare și devine o lucrare de o importanță generală. Autorul nu s'a mărginit la o simplă înșirare a celor văzute și șperiate cu ocazia călătoriei Regelui Carol în Bulgaria, ci a cântat să călăuzească în mintea și inima ascultătorilor gânduri și simțăminte înălțătoare.

Dela început are forța de a captiva și a ținea încordat interesul cetitorului, fiind o enarare, care te transpune în timpurile de glorie și mărire a neamului românesc. Cu o pricepere și iscusință deosebită, autorul face să treacă prin lumina sufletului nostru evenimente memorabile, ca cele dela Călugăreni, Grivița și Plevna, cari agită inimile și îmbogățesc sufletele noastre cu mândrie națională.

Pe tot locul autorul știe să intrăse reflecțiuni potrivite la actualitate, știe să scoată învățăminte din pățaniile trecutului și să le utilizeze pentru trebuințele prezentului și a viitorului. Descrierea călătoriei îi

conduce la enararea biruinței lui Mihai Viteazul asupra lui Sinan-Pașa în lupta dela Calugăreni.

Ajungând la Dunăre, scoate și aici la iveală importanța acestui fluviu pentru neamul românesc din trecut și viitor, în călătorul dobândește o idee clară și în punctul acesta. În descrierea Bulgariei prinde toate lucrurile momentuoase și le înfățișează într-o lumină clară și în chip lesnă de înțeles.

Răsboiul din 1877, autorul conferențiar în o schiță bine precugetată ni'l gresintă într'un tablou foarte viu și clar, așa încât și omul mai puțin cunosător a istoriei acestui războiu își poate câștiga cunoștințe destul de clare din cele aci înșirate.

Onorurile de care s'a împărtășit Regele Carol în tot parcursul drumului sunt povestite cu cea mai mare îngrijire; pretutindena relevând ceea-ce e mai esențial și mai valoros,

Drept model a tonului în care e ținută conferința e produc aci câte-va cuvinte a autorului cu privire la ovațiunile, ce se aduceau mamei Sale Regelui pe teritoriul României: „Tărâniți eșiți din sate pe tot parcursul trenului regal în strae de sărbătoare, ca primarul în capul lor, alocuțiunile, urările și rugurile românești în mâinile copiilor și învățătorii lor, apăreau ca simbolul dragoste mare a unui popor recunoscător către un rege bun, ca o cheazășie pentru viitorul liniștit și sigur despre care au visat multe veacuri țerile românești, înalte de a li-se împlini dorința“.

Sunt o mulțime de atarî reflecțiuni, care denotă un spirit inteligent și profund, precum și o inimă caldă românească a unei personalități, care știe să aprecieze după cuviință manifestarea alipirei poporului român din Regat de supremul său cap.

Pe alocurea în cursul conferinței autorul ține să tragă concluziuni instructive și folositoare din pățaniile trecutului.

Tendința întregii conferințe este de a instrua și educa, de a lumina și încălzi, de a deștepta și fortifica mințile și inimile. Adăugând la aceste calități și espunerea clară și logică, într-o limbă aleasă și frumoasă, trebuie să recunoaștem, că e o conferință deplină succasă, care merită a fi celită și cunoscută în cercuri cât mai largi. Ea e totodată dovadă de zelul științific și priceperea literară cu care se lucrează în armata română din Regat. Nouă numai bucurie ne pot cauza atarî scrieri, căci ele vorbesc de fapte înălțătoare, cari sunt chemate de a încălzi ori-ce suflare românească.

Dr. Petru Șpan.

Artă și Literatură.

TEATRUL DIN ARAD.

Repertoriu săptămânal.

Joi: „Catinca“, operă, — „Pompierii“ comedie

Vineri: „Catinca“, operă, — „Pompierii“, comedie.

Sâmbătă: „Focul de aur“, comedie franceză de Gresac și Croisset.

„In speluncă“, o dramă mai nouă, datorită vîndeiului celebrului scriitor rus, Maxim Gorkiy, a fost reprezentată zilele trecute în teatrul de aici. Subiectul dramei se petrece într-o speluncă de noapte, în care își petrece zilele un baron și o femeie viețuind în corupțiune, un actor, un telegrafist și un pungaș. Baronul și-a făcut serviciul militar într'un regiment de corecțiune, actorul de-aerem, telegrafistul și-a petrecut partea cea mai mare a vieții în temnițe, pentru difuziune, în

pungașul... tată-său deja, sfârșise în ocnele Siberiei. Icoana cea mai grozavă a depravațiunii omenestii este aceasta: baronul pentru un păhărel de votcă umblă în patru picioare și latră ca câni, telegrafistul joacă fals la cărți, tinera fată își continuă meseria, pungașul asemenea. Unul pe altul se cunosc prea bine și se disprețuesc. Deodată în întunerecul acesta, în murdăria asta, rătăcește o rază de lumină. O arșiță din căldura unui suflet nobil, care face minune; din murdărie, infecție și păcat il scoate pe om, omul inabilitat prin gândire și simțire. Luca, e numele acestui filosof bătrân și naiv, care face aceasta. El e, care crede în om, care crede, că omul tot spre adevăr nisuește și e convins că își va și ajunge scopul. El pe fiecare om il iubește deopotrivă. După propriile sale cuvinte:

— Mie-mi sunt toți asemenea. Eu simt atracțiune și cătră cartoforul ce joacă fals. Știu că sunt mai răi decât cei răi și mai buni decât cei buni: nu pot face osebire între dînșii.

Luca e totdeauna vesel, când vorbește cu deaproapele său. Polițistul care face inspecția speluncei, îi zice răstit:

— Cum se poate, ca eu să nu te cunosc?

— D'apoi pe toți îi cunoști? — răspunde Luca.

— În cartierul meu pe toți!

— Dar, nu-i așa, lumea întreagă doar e cartierul tău?

Luca începe apoi să cânte. Un coleg al sălașului de noapte se răstește cătră dînșul:

— Nu sbiera!

— Nu-ți place, dacă se cântă? întrebă blând Luca.

— Cum nu, dacă cineva cântă frumos.

— Așadar eu nu cânt frumos! răspunde filosoful.

„Vezi, eu credeam că e frumoasă cântarea mea. Dar cu toate pățim așa. Omul crede că face bine un lucru și numai alții ved că rău l'a făcut.“

În speluncă i-se pare că ar fi la vre-o sărbătoare; fiind-că vede oameni în giurul său. Cu pungașul pân'aci fiecare trata așa, cum se tratează cu pungași, baronul era totdeauna batjocorit, tinera era numită „persoana“, nepivul actor, vită, telegrafistul escroch și cată, apare deodată în mijlocul lor unul, care tratează cu dînșii ca și cu oameni, vede în fiecare pe omul. S'apropia de fiecare, întrebându-se singur: „Cu ce s'ar putea omul acesta momentan ajuta? Ce s'ar putea face pentru dînșul?“

Firește, în lumea sufletească a decăzuților, se deșteaptă omul. Minunea deci e minune. Luca nu i-a renăscut. Omul a fost adormit numai și s'a deșteptat. Care e apoi rezultatul? Nimic plausibil. Roata vieții se întoarce mai departe și murdării se întore la murdărie. Dar o clipă a fost, în care o rază a luminat în întunerec și le-a deschis perspectiva maestoasă, a unei lumi necunoscute. Piesa în sine e o poezie, imn umanității. Sublimă și în același timp înflorătoare.

COLINDĂ.

Astăzi cel prea laudat
Îngerul marelui sfat,
Binevoind a venit
Și pre pământ s'a ivit;
Venind pe pământ să se nască,
Neamul vrând să-l mântuiască.
Grăind crailor să vite,
Cu aur, smirnă, tămâe,
Domnul le-a dat cunoștință
Prin stea, cu mare credință.
Ei mergând s'au închinat
Și scumpe daruri i-au dat:
Aur, smirnă și tămâe
Și daruri de împărăție.
Pre jidovi cu mic cu mare
I-a cuprins mare întristare.
Zis'a unul cătră altul:
„Poruncă a dat împăratul,
Zis-a să facem cercare
Pentru Mesia cel mare“...
Irod cel fără de minte
N'a înțeles de cuvinte
I-s'a arătat cuvînt
Precum e scris de demult
Că se va naște împărat:

În toată lumea laudat,
Lui Irod i-a părut rău
Că s'a născut Dumnezeu.
N'a socotit el în minte
D'a prorocilor cuvinte...
Ostași mulți a ridicat,
Spre Vifeim a plecat,
Pornindu-se spre tăcere
Spre a pruncilor perzare,
Rău tăind pe coconași,
Nemilostivii ostași.
Au trimis înger în vis
Lui Iosif de i-a și zis
Tot în Egipt să șază
De lucru ce se lucrează.
Irod cel cu mintea mort
A ucis pruncii de tot;
Un plâns și o strigare mare
Era 'ntr'acele hotărâ;
Femei multe ce plângea,
D-alor fiți ce le lipsea.
Christos fiul omenesc
Pentru neamul creștinesc,
În Egipt a șezut,
Pân ce Irod a murit;
Pre el tatăl l-a păzit,
De al lui Irod cuțit.
Și d'acum până 'n vecie
Domnul laudat să fie.

Cetea, Decembrie 1903. P. Raica, cantor.

Economie.

Arad, 6 Ianuarie.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului publică al XV-lea raport general despre activitatea comitetului central în anul 1902. Reuniunea aceasta, care, precum, vedem își estinde rodnicia sa activitate asupra a 76 sate românești, a lucrat și în anul 1902 cu rezultate destul de bogate. A ținut trei întruniri agricole: în Porcești, Mag și Nucet. Comitetul pretutindena a fost primit cu căldură mare, iar în satele unde a pare reuniunea, răsar în urma ei isvoarele bunăstării și a fericirii. Expoziția proiectată de vite cornute de prăsilă nu s'a putut ținea din cauza boalei de gură și unghii, ce a grassat în mod epidemic pe teritoriul comitatului. Premiile de 200 coroane primite dela comisiunea comitatensă, le-a distribuit deci la expoziția de oi ținută în Poiana. În privința culturii poamelor, s'au făcut plantațiuni în comuna Mohu și în Pianul de jos, 11,000 pădurești, meri, peri, gutăi, pruni, cireși, dăruiți de ministerul de agricultură, au fost distribuiți școalelor de pomi din Apoldul-de-jos, Rod, Ilimbav, Avrig, Cacova, Veștem, Sebeșul superior, și inferior, Orlat, Noerich, Riu-sadului etc. Spre a încurajia cultura nutrețurilor măcștrite, comitetul a distribuit între 57 membri în mod gratuit 82 chg sămânță de trifoi, 26 chlg. sămânță de napă, 21 chlg sămânță de luternă. Rețeaua tovarășiilor agricole, care corespunde scopului de a-și procura mașini și unelte economice, cuprinde încurind toată întinderea teritoriului reuniunii. În toate satele fruntașe sunt întovărășiri de acestea, unele cari dispun deja de averi frumoase. În ajutorul acestor întovărășiri stau apoi însoțirile de credit satești sistem Raiffeisen. În comunele unde aceste așezăminte și-au aflat intrarea, ele își revărsă cu îmbelșugare roadele lor binecuvîntate. O lucrare monumentală a reuniunii a fost fără îndoială compunerea albumului de cusătură și țesături cu modele originale și albumul litografat în color, cari cuprind adunate la un loc productul mănii dibace a țerancei noastre. De opera aceasta se leagă cu merite neperitoare numele presidentului reuniunii D. Comșa, care la olaltă cu neobositul secretar Tordășian desfășură pe terenul acesta activitate deamănă de recunoștința obștească a tuturor românilor.

Prelegeri economice pentru micii proprietari. Reuniunea agricolă din comitarul Vesprem, prelegerile sistematice pentru luminaarea micilor proprietari le unește cu o tombolă de utensilii economice, prin ce ademenește foarte mult publicul să participe la aceste prelegeri. Utensiliile acestea economice, pluguri, grăpi, sape, coase etc. reuniunea le primește gratuit, ear banii prisosiți din tragerea la sorți, se întrebuintează pe seama fondului reuniunii.

Aradul întreg nu vorbește

de altceva de cât de grandiosul

Bazar de Crăciun alui SINGER SÁNDOR

Bazar din cale afară de încărcat cu stufe fe-
mestii, mătăsuri, flanel, casan, barchet, bluze gata
și lîngerii, ofer publicului privilegiul care până aci
n'a existat, de a-și procura toate acestea în mod
extrem de ieftin, veni tot odată calitatea
extraordinar de fină și modernă.

Magazinul de modă alui Singer Sándor
ARAD Piața Andrásy 20. Palatul Fischer Eliz.

Trusouri

PENTRU MIRESE

dela 200--2000 Coroane

în

Magazinul de modă și rufării

alui

Singer Sándor

ARAD,

Piața Andrásy Nr. 20.

Palatul Fischer Eliz.

Trusouri de mireasă

200 coroane.

6 bucați Chifon	21 60
6 „ lăstate de noapte	20 40
6 „ pantalon: cu brodat	19 20
3 „ lîngerii cu brodat	13 40
12 batiete albe ori colorate	8 —
12 perechi cior: pi	13 20
12 cîștii pentru 2 paturi	28 —
6 bucați fețe de perină	10 60
6 „ cîrșafuri de in	19 20
6 „ damast garn.	18 80
6 „ „ estea	10 60
12 buc. prosop:pe damast.	12 —
12 „ ștergere de bucatărie	4 80
12 „ „ „ praf etc.	6 —
	<hr/>
	206 —

3% provizie de casă 6 —

Neto . 200 —

Trusouri pentru mirese
dela 200--2000 cor.

gata ori comandate

Mare asortiment din diferite

șifoane și albituri felurite.

Mare asortiment pentru

TRUSOURI BEBE

dela 50- 60 cor.

Mustre și preț curenturi se

trimit la dorința gratuit.

Comande în provincă se

execută iute și prompt.

Magazinul de modă alui Singer Sándor

de pe Piața Andrásy Nr. 20.